

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Jánosi Zoltán beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! Félek, hogy felszólalásom egyesek előtt azt a látszatot kelti, mintha csekélységet túlságosan sokra, a főtiszteletű s méltóságos egyházkerületi közgyűlés áldásos munkálkodásának jelentőségét pedig túlságosan kevésre becsülném: mikor ez áldásos, e nagyjelentőségű munka idejéből felszólalásommal néhány percet lefoglalok. Azt pedig jól tudom, hogy programot adni még kevésbé vagyok jogosítva és hivatva, mint az előttem szólott egyházkerületi főjegyző úr, aki ezt a jogot és hivatást magától szerényen elhárította. De szükségesnek látom, kötelességemnek tartom azt, hogy bizonyos irányelvekről — még az említett látszat felköltésének megkockáztatásával is — jó lelkiösmerettel bizonyítást tegyek itt ez előtt a fényes gyülekezet előtt.

Egyházkerületünk presbiteriumainak azért a bizalomért, mely kerületi tanácsbíróvá megválasztásomban kifejezésre jutott, hálás szívvel mondok meleg köszönetet. Ezt az engem valóban érdemem fölött megtisztelő bizalmat azzal kívánom, nem megérdemelni, mert erre magamat gyöngének tartom, hanem meghálálni, hogy az Isten ingyen kegyelméből, a Krisztusért, nekem adatott hitnek és lelki erőnek mértéke szerint, az *Istenország magasztos céljának szemem előtt tartásával* törekszem teljesíteni minden kötelességemet az egyházi igazgatás és bírásokodás terén.

Paradoxnak tetszhetik az állításom, de határozottan merem állítani, hogy egyházunkat a maga szervezetével, törvényhozásával, igazgatásával és igazságszolgáltatásával, tanrendszerével és kultuszával, egyszóval életének minden momentumával, megnyilatkozásával, nem akkor becsüljük meg igazán, ha öncélnak tekintjük. Hanem akkor: ha eszköznek tekintjük. Az

Istenország eszközének: Krisztustól rendelt és — ha nem is egyetlen — de mindenesetre legfőbb és leghivatottabb eszközének. Az egyháznak nincsen más hivatása és létjogosultsága, mint az, hogy az Isten országát az egyénben és a társadalomban megvalósítani, diadalra juttatni a legkomolyabban, minden erejéből törekedjék. Nemesak az egyénben. Hanem a *társadalomban* is! Az Úr mondá: „Az *Istenországa tibennetek vagyon*“. De, éppen az ő szellemében, hozzá fűzhetjük ehhez azt: *Ha rajtatok kívül nincsen, akkor bizony benneket sincs!* Az Isten országa nem úgy jön el, hogy az ember eszébe vehetné! Mert az egyéniség titkos rejtekében, a szív közepében veri a gyökerét. De, ha eljött, ha meggyökerezett: gyünölcsét igenis eszébe veheti, észre veheti az ember. *Hiszzen gyümölcséről ismertetik meg a fa.* Ha szívünkben, lelkünkben itt az Istenország: szívünkbeli, lelkünkbeli annak egész életünket, egész társadalmi életünket, ennek *berendezését és minden nyilvánulását, minden momentumát* által kell hatnia, mint ahogy áthatja a kovász a tésztát, a lélek a testet, az Istenség a mindenséget. *A keresztyén lélek és pogány élet: képtelenség, képmutatás!*

Evangéliumi egyházunknak az én szerény felfogásom, az én erős meggyőződéseim szerint az a *társadalmi hivatása*, hogy a társadalom tengerében úgy álljon, mint az igazság ledönt-hetetlen erőssége és oszlopa, messze sugárzó örök lámpatornya, melynek fénye intenzívebb, mint a vizek tengerein ragyogó lámpatornyoké, mert a tengernek nemcsak egy kis körét, nemcsak a felszínét van hivatva megvilágítani, hanem egész felületét és egész tömegét, minden vízcseppjét, *le a legsötétebb mélységéig, amelyekben tanyázik, tengődik a hitellenség és a bűn, a tudallanság és a nyomorúság!* Csak így lehet, bizony csak így lehet „*együtt mélység és magasság tiszta fénylő világosság*“. Isten őrizze meg egy-

házunkat attól, hogy a társadalmi élet napi kérdéseiben, erő mérkőzéseiben, mint bármely *erőirányban anyagilag és önzően érdekelt fél*, elmerüljön. A világító torony tengerbe dőlése: az egyház katasztrófája, végromlása volna ez! De arra meg, hogy a társadalmi élet napi kérdéseit és erőmérkőzéseit az *Istenország, az Istenfiúság és emberi testvériség* evangéliumi örök elveivel megvilágítsa, átmelegítse, áthassa, *átleremlje*: igen, erre a nagy feladatra, erre az isteni feladatra erősítse meg a mi egyházunkat, a mi *evangéliomi* egyházunkat a szeretet, az igazság, a szabadság nagy Istene!

A Kálvin, a Krisztus egyházának a múltban az volt a legfőbb gondja és törekvése, hogy *az ígét ne csak hirdesse, hanem — az életben — meg is valósítsa*. Ebben áll, csakis ebben áll ennek az egyháznak, ez egyház társadalmi tevékenységének annyiszor emlegetett, de csak ritkán értett *theokratikus iránya és jellege*. És az én hitem szerint egyházunk a maga hivatását a jelenben és a jövőben csak úgy töltheti be, a maga létjogosultságát csak úgy nem veszti el soha, *ha a kálvini, a krisztusi tradíciókhoz e tekintetben is mindvégig hű marad*. Ennek a forrongó, vívódó, előre törő és a maga fejlődésének útján senki kedvéért soha meg nem álló emberi társadalomnak, a társadalmi megváltásra sóvárgó s törekvő embermillióknak be kell bizonyítanunk, — nem szájjal, de szívvel, nem szóval, de tettel, — hogy *nincsen senkiben másban idvesség, csak Jézus Krisztusban!* Az *evangéliomi, a krisztusi liberalizmusnak és demokráciának* felséges elveit szeretettel és bátorsággal hirdetni; a társadalom újjáteremtésében hathatósan közreműködni, a társadalmi fejlődést, a haladást bölesen, de határozottan, férfiasan s *mindig progresszív irányban* mozgatni; egyszóval a *kereszttyénség társadalomethikai elveit érvényesíteni*: ez a mi nagy feladatunk a jelenben és a jövőben. Hiszen *mi a Krisztus ígérete szerint új eget, új földet várunk, amelyben igazság lakik!*

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! Ebből a szempontból nézem, értékelem és támogatom én, csekély tehetségem szerint, de minden erőmből, a mi egyházunkat, a mi egyházunk munkálkodását. E nagy célból kell s érdemes az egyházat — belül — építeni és erősíteni. E nagy cél szolgálatára építsen és erősítsen engem — és mindnyájunkat — a személyt nem válogató, világgyőző, világidvezítő szeretetnek mindenható Istene!

Pápa, klérus és Tripolisz.

— A „Protestantenblatt“-ból. —

Ritkán van alkalmá az olasz klérusnak, hogy patriotizmusát mutogassa. Békés időben nincsenek már katonai káplánok a hadseregben és a csapatok semmi érintkezésbe nem jönnek hivatalosan az egyházzal. Az ország hadserege úgyszólván teljesen laikussá lett. Némileg másképp van a dolog a tengerészetenél. A livornói tengerészeti akadémián tengerésztisztek számára van még káplán, de hogyha nem lévedek, mintha ezt Mirabello miniszter 4 évvel ezelőtt elmozdította volna. Akkoriban sokat szellőztették és kifogásolták azt a kérdést, hogy a fiatal tengerészkadettokat hivatalosan templomba viszik vasárnap. A hadi tengerészeti hajóinak vízrebocsátásánál, a hadi zászlók megáldásánál mégis rendszerint püspököket szólítottak elő s ezen lelkészi méltóságok viselői iránt különös tisztelettanúsításra is ügyel a tengerészeti szabályzat. A polgári kormány csaknem semmi alkalmatosságot nem ismer, melynél az egyház valahol szerepet játszana, ha a hivatalos személyiségek temetéseitől és halotti miséitől eltekintünk. Így az egész nyilvános élet végbemegy csaknem az államegyház intervenciója nélkül: mely egyház ezt a címet csak névleg viseli még.

Igy hát a lelkésznek csaknem semmi alkalmá nincs, hogy patriotizmusát hivatalosan kimutassa. IX. Pius és XIII. Leó alatt ez veszedelmes dolog is lett volna. Ez a két pápa azáltal gondolt kárt okozni a kormánynak, hogy az egyházat és szolgáit elkülönítette az államtól és hagyta őket a sarokban duzzogni és fenyegetőzni. Azonban csak azt érték el mindketten, hogy a publikum hozzászólt ahoz, hogy egyház nélkül ünnepeljen s most, ahol néha az egyház változtatni akarja taktikáját és szeretne előlépni, így intik le: *maradj csak nyugodtan ott, ahol eddig voltál*. Egész különösen bosszulta meg magát a kurian az is, hogy a kuria minden eszközzel lehetetlenné tette a mostani királynak egy katolikus hercegaóval való házasságát. Ha ma III. Viktor Emánuel családja meglehetősen közömbös az államegyház iránt: azt a kuria csak önmagának tulajdonítsa.

Mióta Péter hajójának kormányruđjánál X. Pius ül, a kuria nem oly rideg már a kormány és nevezetesen a királyi ház iránt. X. Pius személyileg jó olasz és országának jót akar. Ezt mindennél tudják a klérusban s így nyilatkoznak meg a demonstrációk, amiknek még XIII. Leó alatt rossz következményük lett volna. Mindenütt ujjongva üdvözli a klérus a királyi párt, ha az valamely városban, sőt még az — olyanban is, mint pl. Perugia és mások, amelyek előbb az egyházi államhoz tartoztak, — megjelenik. Csak Latiumban van bizonyos tartózkodás. Két év óta tartottak a Vatikánban a fő- és alsó papság olasz patriotizmusának ezen általános explosiójától. Félkezni iparkodnak, de nem sikerül. Ismeretesek a pápai államtitkárság Ferrari mailandi kardinális elleni támadásai és szemrehányásai. Még jó, hogy ezeknél a szemrehányásoknál csaknem kizárólag a politikai modernizmus forog szóban. A kath. parlamenti frakciónak körülbelül 20 tagja van, akik közül természetesen senki sem gondol az egyházi állam visszaállítására. Mindezek az urak azt akarják ugyan, hogy

a pápa szabad és nagybecsült legyen, de senki sem meri protestációját felemelni, mert ez őt a parlamentben egyszerűen lehetetlenné tenné. Ezek az urak abból az alaptételből indulnak ki, hogy a katolikusnak, ha valamit elérni akar, még patriotikusabban kell fellépni, mint bárkinek. Csak ha a parlamentben katolikus többség lesz, lehet hathatósan javítani a pápa állapotán. Ha ellenben most ily követelményekkel lépnek fel, könnyű játék volna az ellenfeleknek őket, mint a haza ellenségeit elnémitani. Tehát ezen irány követői beszédekben és cselekedeteikben olasz pátriótáknak mutatkoznak — s többnyire azok is — és újságjaik más párt orgánumának nem állanak mögötte pátriótizmus tekintetében. A legtöbb püspök helyesli ezt a magatartást és óvakodik attól, hogy a világi uralom visszaállítását bármely formában követelje. De meg el is kell ismerni, hogy a potestas temporale visszaállítása, ahogy azt Fischer kölni kardinális ez évi bőjti pásztorlevelében védelmébe vette, 12 év óta egy püspök szájában sem fordult elő Olaszországban és teljesen is lehetetlen volna. Ha ezt a kérdést Olaszországban a püspökök feszegetik, — ami igen ritkán történik, — akkor egy elcsépett általános közmondással intézik el az apostoli szék méltatlan helyzetét: ut aliquid fecisse videantur. A pápai államtitkárság nincs megnyugtatta az episcopatus és az olasz hívek ilyen magatartásával. A kuria attól tart, hogy ezen magatartás következtében az olasz közvélemény hozzászólik a pápa ezidőszerinti helyzetéhez és azt szabályszerűnek tekinthetné. Megkísérlik ennél fogva, hogy a katolikus sajtót, a katolikus képviselőket és az episcopatum a potestas temporale érdekében föllekessék. Egyelőre azonban még azt a szentet kellene megtalálni, aki meg tudná tenni azt a nagy csudát, hogy büzlő holttetembe ismét életet leheljen.

Ilyen állapotban találta a tripoliszi vállalat a vatikánt és klérust.

Elvileg a kuria rokonszenvezett a vállalkozással, mert arról volt szó, hogy „a keresztyén név ellenségei”-től, akik a pápák ellen kezdettől fogva harcoltak, egy darabot és pedig észak Afrika végső darabját veszik el. Ha az egységes Olaszország nem is lehetett a pápa kedvenc gyermeke, mindazonáltal ez keresztyén nemzet és szívéhez közelebb van, mint az islam. Elvileg tehát a kuria a priori üdvözölte a vállalatot. De a posteriori sem tudott más magatartást tanúsítani, mert az ösztönző erő, mely a kormányt Tripolisz felé sarkalta, a „Banka di Roma”, t. i. ama pénzintézet volt, amelyet minden tagadás dacára is „pápai bank”-nak lehet nevezni. Ehez járult, hogy a kormány minden tétova nélkül sok tábori papot alkalmazott, mint szükségeseket. Így lehet megmagyarázni azt a hatalmas enthusiasmust, amivel épen a klérus üdvözölte a háborút. Nála pátriótikus olasz és vallásos okok működtek. Sőt ez az enthusiasmus ragadta meg az egyik legkiválóbb kardinális, a Vanutelli testvérek egyikét, aki Odescalchi hercegnőnek Patrici örgróffal való esküvője alkalmával rámutatott mind a két család őseire, akik a törökök ellen harcoltak s ez a kardinális az olasz fegyvereknek szerencsét és győzelmet kívánt.

Csak most lépett közbe a vatikán és igyekezett azt a lelkesedést, mely őt nehéz hátrányokkal fenyegette, az Osservatore Romano két cikkelye folytán

lehűteni. Mi történt? Épen ebben az időben ülésezett Rómában az örmény zsinat és amikor ezek a keleti püspökök ezt a klerikális lelkesedést látták, nagyon aggódtak ennek törökországi következményei miatt. Ennél fogva a pápai államtitkárság elé járultak és rámutattak arra a türelemre, amelynek ők az ifjú törökök regiméje alatt örvendet tek és úgy vélekedtek, hogy egy pár tripoliszi keresztyén miatt még se kelene a Vatikánnak rosra fordítani az unitusok sorát Törökországban. — A konstantinápolyi kormány ugyanis nehézményeket támasztott az apostoli delegatus elé, sőt még levelezését is zár alá helyezte, úgy, hogy a kuria csak egy barátságos nagyhatalom közvetítésével tudott vele érintkezni. Továbbá Törökország pártját fogta az új örmény pátriárkának, akit a pápa, ha nem törvényellenesnek is, de törvényen kívül levőnek nevezett. Látható tehát, hogy Törökország a pápát nemzete polgári főnökének elismerni nem akarja.

Ezen okokból a vatikán, mely hivatalosan és nyilvánosan soha sem lépett elő tartózkodásából, hanem csak engedte a dolgokat saját folyásukra, arra kényszerült, hogy az olasz enthusiasmust bizonyos értelemben mérsékelje. Az általa megragadott rendszabályok arra céloztak, hogy a törököket meggyőzzék arról, miszerint a vatikán semleges. Tényleg a kiadott tilalmak nagyon is túl mennek ezen a célon. Miért kell az olasz lelkészségnek megtiltani, hogy az egyházban gyűjtéseket tartsanak a megsebesültek számára; miért kell megtiltani továbbá, hogy halotti misénél beszédet tartsanak az elesettekért, vagy csak pár szó is essék róluk, mint ahogy ezt a ritus congregatio előírja?

Nagyon rossz lelkiismeretének kell lenni a kuriának, hogy ő annak érdekében, hogy a törököket kiengesztelje, az olasz klérustól, amelynek mégis joga van patriotának lenni, egyszerre ilyen áldozatot követel.

Kosdy János.

A magyar ref. lelkészi állás főbb problémái a XX. század elején.

IV.

A cura pastoralisról írott kézikönyvek tagadhatatlanul szolgáltatnak utmutatóul kezdő ember kezében; de azokhoz idomítani a gyakorlati életet már azon okból sem lehet, mivel a különböző körülmények között felmerülő kérdések a helyekhez és az emberekhez képest más-más megoldást igényelnek. Az önálló beszédek készítésében való gyakorlásra a theológián rendkívül nagy súly fektetendő, mert különben a lelkész az idevonatkozó kellő gyakorlás nélkül hathatós eszközt nélkülözne a hívek lelki építésében. Csak ha az ember itt él künt a mindennapi élet különféle változásai közepett, akkor látja, hogy minő jelentősége van az alkalmi beszédek tartásának. Az élet változatosságát a leggazdagabb lelkészárak sem képesek kimeríteni. A magam életéből tudom, hogy kellett imát mondanom népkör felavatásánál, beszélnem fürdő felavatásánál, tűzoltók felesketésénél, a vonaton szerencsétlenül járt két ifjú temeté-

házunkat attól, hogy a társadalmi élet napi kérdéseiben, erő mérkőzéseiben, mint bármely *erőirányban anyagilag és önzően érdekelt fél*, elmerüljön. A világító torony tengerbe dőlése: az egyház katasztrófája, végromlása volna ez! De arra meg, hogy a társadalmi élet napi kérdéseit és erőmérkőzéseit az *Istenország, az Istenfiúság és emberi testvériség* evangéliumi örök elveivel megvilágítsa, átmelegítse, áthassa, *átleremtse*; igen, erre a nagy feladatra, erre az isteni feladatra erősítse meg a mi egyházunkat, a mi *evangéliomi* egyházunkat a szeretet, az igazság, a szabadság nagy Istene!

A Kálvin, a Krisztus egyházának a múltban az volt a legfőbb gondja és törekvése, hogy *az ígét ne csak hirdesse, hanem — az életben — meg is valósítsa*. Ebben áll, csakis ebben áll ennek az egyháznak, ez egyház társadalmi tevékenységének annyiszor emlegetett, de csak ritkán értett *theokratikus iránya és jellege*. És az én hitem szerint egyházunk a maga hivatását a jelenben és a jövőben csak úgy töltheti be, a maga létjogosultságát csak úgy nem veszti el soha, *ha a kálvini, a krisztusi tradíciókhoz e tekintetben is mindvégig hű marad*. Ennek a forrongó, vívódó, előre törő és a maga fejlődésének útján senki kedvéért soha meg nem álló emberi társadalomnak, a társadalmi megváltásra sóvárgó s törekvő embermillióknak be kell bizonyítanunk, — nem szájjal, de szívvel, nem szóval, de tettel, — hogy *nincsen senkiben másban idvesség, csak Jézus Krisztusban!* Az *evangéliomi, a krisztusi liberalismusnak és demokráciának* felséges elveit szeretettel és bátorsággal hirdetni; a társadalom újjáteremtésében hathatósan közreműködni, a társadalmi fejlődést, a haladást bölesen, de határozottan, férfiasan s *mindig progresszív irányban* mozgatni; egyszóval a *kereszttyénség társadalomethikai elveit érvényesíteni*: ez a mi nagy feladatunk a jelenben és a jövőben. Hiszen *mi a Krisztus ígérete szerint új eget, új földet várunk, amelyben igazság lakik!*

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! Ebből a szempontból nézem, értékelem és támogatom én, csekély tehetségem szerint, de minden erőmből, a mi egyházunkat, a mi egyházunk munkálkodását. E nagy célból kell s érdemes az egyházat — belül — építeni és erősíteni. E nagy cél szolgálatára építsen és erősítsen engem — és mindnyájunkat — a személyt nem válogató, világgyőző, világidvezítő szeretetnek mindenható Istene!

Pápa, klérus és Tripolisz.

— A „Protestantenblatt“-ból. —

Ritkán van alkalma az olasz klérusnak, hogy patriotizmusát mutogassa. Békés időkben ninesenek már katonai káplánok a hadseregben és a csapatok semmi érintkezésbe nem jönnek hivatalosan az egyházzal. Az ország hadserege úgyszólván teljesen laikussá lett. Némileg másképp van a dolog a tengerészetenél. A livornói tengerészeti akadémián tengerészti szék számára van még káplán, de hogyha nem tévedek, mintha ezt Mirabello miniszter 4 évvel ezelőtt elmozdította volna. Akkoriban sokat szellőztették és kifogásolták azt a kérdést, hogy a fiatal tengerész-kadettokat hivatalosan templomba viszik vasárnap. A hadi tengerészet hajóinak vízrebocsátásánál, a hadi zászlók megáldásánál mégis rendszerint püspököket szólítottak elő s ezen lelkési méltóságok viselői iránt különös tisztelettanúsításra is ügyel a tengerészeti szabályzat. A polgári kormány csaknem semmi alkalmatosságot nem ismer, melynél az egyház valahol szerepet játszana, ha a hivatalos személyiségek temetéseitől és halotti miséitől eltekintünk. Így az egész nyilvános élet végbemegy csaknem az államegyház intervenciója nélkül; mely egyház ezt a címet csak névleg viseli még.

Igy hát a lelkésznek csaknem semmi alkalma nincs, hogy patriotizmusát hivatalosan kimutassa. IX. Pius és XIII. Leó alatt ez veszedelmes dolog is lett volna. Ez a két pápa azért gondolt kárt okozni a kormánynak, hogy az egyházat és szolgálait elkülönítette az államtól és hagyta őket a sarokban duzzogni és fenyegetőzni. Azonban csak azt érték el mindketten, hogy a publikum hozzászólt ahoz, hogy egyház nélkül ünnepeljen s most, ahol néha az egyház változtatni akarja taktikáját és szeretne előlépni, így intik le: *maradj csak nyugodtan ott, ahol eddig voltál*. Egész különösen bosszulta meg magát a kurián az is, hogy a kuria minden eszközzel lehetetlenné tette a mostani királynak egy katolikus hercegnővel való házasságát. Ha ma III. Viktor Emánuel családja meglehetősen közömbös az államegyház iránt: azt a kuria csak önmagának tulajdonítsa.

Mióta Péter hajójának kormányrúdjánál X. Pius ül, a kuria nem oly rideg már a kormány és nevezetesen a királyi ház iránt. X. Pius személyileg jó olasz és országának jót akar. Ezt mindenütt tudják a klerusban s így nyilatkoznak meg a demonstrációk, amiknek még XIII. Leó alatt rosz következményük lett volna. Mindenütt ujjongva üdvözlí a klérus a királyi párt, ha az valamely városban, sőt még az — olyanban is, mint pl. Perugia és mások, amelyek előbb az egyházi államhoz tartoztak, — megjelenik. Csak Latiumban van bizonyos tartózkodás. Két év óta tartottak a Vatikánban a fő- és alsó papság olasz patriotizmusának ezen általános explosiójától. Fékezni iparkodnak, de nem sikerül. Ismeretesek a pápai államtitkárság Ferrari mailandi kardinális elleni támadásai és szemrehányásai. Még jó, hogy ezeknél a szemrehányásoknál csaknem kizárólag a politikai modernizmus forog szóban. A kath. parlamenti frakciónak körülbelül 20 tagja van, akik közül természetesen senki sem gondol az egyházi állam visszaállítására. Mindezek az urak azt akarják ugyan, hogy

a pápa szabad és nagyabecsült legyen, de senki sem meri protestációját felemelni, mert ez őt a parlamentben egyszerűen lehetetlenné tenné. Ezek az urak abból az alaptételből indulnak ki, hogy a katolikusnak, ha valamit elérni akar, még patriotikusabban kell fellépni, mint bárkinek. Csak ha a parlamentben katolikus többség lesz, lehet hathatósan javítani a pápa állapotán. Ha ellenben most ily követelményekkel lépnének fel, könnyű játék volna az ellenfeleknek őket, mint a haza ellenségeit elnémitani. Tehát ezen irány követői beszédeikben és cselekedeteikben olasz pátriótáknak mutatkoznak — s többnyire azok is — és újságjaik más párt orgánumának nem állanak mögötte patriotizmus tekintetében. A legtöbb püspök helyesli ezt a magatartást és óvakodik attól, hogy a világi uralom visszaállítását bármely formában követelje. De meg el is kell ismerni, hogy a potestas temporale visszaállítása, ahogy azt Fischer kölni kardinális ez évi bőjti pásztorlevelében védelmébe vette, 12 év óta egy püspök szájában sem fordult elő Olaszországban és teljesen is lehetetlen volna. Ha ezt a kérdést Olaszországban a püspökök feszegetik, — ami igen ritkán történik, — akkor egy elcsépejt általános közmondással intézik el az apostoli szék méltatlan helyzetét: ut aliquid fecisse videantur. A pápai államtitkárság nincs megnyugtatta az episcopatus és az olasz hívek ilyen magatartásával. A kuria attól tart, hogy ezen magatartás következtében az olasz közvélemény hozzászokik a pápa ezidőszerinti helyzetéhez és azt szabályszerűnek tekinthetné. Megkísérlik ennél fogva, hogy a katolikus sajtót, a katolikus képviselőket és az episcopatusot a potestas temporale érdekében föllelkesítsék. Egyelőre azonban még azt a szentet kellene megtalálni, aki meg tudná tenni azt a nagy csudát, hogy büzlő holttembe ismét életet leheljen.

Ilyen állapotban találta a tripoliszi vállalat a vatikánt és klérust.

Elvileg a kuria rokonszenvezett a vállalkozással, mert arról volt szó, hogy „a keresztyén név ellenségei”-től, akik a pápák ellen kezdettől fogva harcoltak, egy darabot és pedig észak Afrika végső darabját veszik el. Ha az egységes Olaszország nem is lehetett a pápa kedvenc gyermeke, mindazonáltal ez keresztyén nemzet és szívéhez közelebb van, mint az islam. Elvileg tehát a kuria a priori üdvözölte a vállalatot. De a posteriori sem tudott más magatartást tanúsítani, mert az ösztönző erő, mely a kormányt Tripolisz felé sarkálta, a „Banka di Roma”, t. i. ama pénzügyi intézet volt, amelyet minden tagadás dacára is „pápai bank”-nak lehet nevezni. Ehez járult, hogy a kormány minden tétova nélkül sok tábori papot alkalmazott, mint szükségeseket. Így lehet megmagyarázni azt a hatalmas enthusiasmust, amivel éppen a klérus üdvözölte a háborút. Nála patriotikus olasz és vallásos okok működtek. Sőt ez az enthusiasmus ragadta meg az egyik legkiválóbb kardinális, a Vanutelli testvérek egyikét, aki Odescalchi hercegnőnek Patrici örgróffal való esküvője alkalmával rámutatott mind a két család őseire, akik a törökök ellen harcoltak s ez a kardinális az olasz fegyvereknek szerencsét és győzelmet kívánt.

Csak most lépett közbe a vatikán és igyekezett azt a lelkesedést, mely őt nehéz hátrányokkal fenyegette, az Osservatore Romano két cikkelye folytán

lehűteni. Mi történt? Éppen ebben az időben ülésezett Rómában az örmény zsinat és amikor ezek a keleti püspökök ezt a klerikális lelkesedést látták, nagyon aggódtak ennek törökországi következményei miatt. Ennél fogva a pápai államtitkárság elé járultak és rámutattak arra a türelemre, amelynek ők az ifjú törökök regímeje alatt örvendettek és úgy vélekedtek, hogy egy pár tripoliszi keresztyén miatt még se kellene a Vatikánnak rosra fordítani az unitusok sorát Törökországban. — A konstantinápolyi kormány ugyanis nehézményeket támasztott az apostoli delegatus elé, sőt még levelezését is zár alá helyezte, úgy, hogy a kuria csak egy barátságos nagyhatalom közvetítésével tudott vele érintkezni. Továbbá Törökország pártját fogta az új örmény pátriárkának, akit a pápa, ha nem törvényellenesnek is, de törvényen kívül levőnek nevezett. Látható tehát, hogy Törökország a pápát nemzete polgári főnökének elismerni nem akarja.

Ezen okokból a vatikán, mely hivatalosan és nyilvánosan soha sem lépett elő tartózkodásából, hanem csak engedte a dolgokat saját folyásukra, arra kényszerült, hogy az olasz enthusiasmust bizonyos értelemben mérsékelje. Az általa megragadott rendszabályok arra céloztak, hogy a törököket meggyőzzék arról, miszerint a vatikán semleges. Tényleg a kiadott tilalmak nagyon is túl mennek ezen a célon. Miért kell az olasz lelkészségnek megtiltani, hogy az egyházban gyűjtéseket tartsanak a megsebesültek számára; miért kell megtiltani továbbá, hogy halotti misénél beszédet tartsanak az elesettekért, vagy csak pár szó is essék róluk, mint ahogy ezt a ritus congregatio előírja?

Nagyon rossz lelkiismeretének kell lenni a kuriának, hogy ő annak érdekében, hogy a törököket kiengesztelje, az olasz klérustól, amelynek mégis joga van patriotának lenni, egyszerre ilyen áldozatot követel.

Kosdy János.

A magyar ref. lelkészi állás főbb problémái a XX. század elején.

IV.

A cura pastoralisról írott kézikönyvek tagadhatatlanul szolgáltatók utmutatóul kezdő ember kezében; de azokhoz idomítani a gyakorlati életet már azon okból sem lehet, mivel a különböző körülmények között felmerülő kérdések a helyekhez és az emberekhez képest más-más megoldást igényelnek. Az önálló beszédek készítésében való gyakorlásra a theológián rendkívül nagy súly fektetendő, mert különben a lelkész az idevonatkozó kellő gyakorlás nélkül hathatós eszközt nélkülözne a hívek lelki építésében. Csak ha az ember itt él künt a mindennapi élet különféle változásai közepett, akkor látja, hogy minő jelentősége van az alkalmi beszédek tartásának. Az élet változatosságát a leggazdagabb lelkészárak sem képesek kimeríteni. A magam életéből tudom, hogy kellett imát mondanom népkör felavatásánál, beszélnem fűrdő felavatásánál, tűzoltók felesketésénél, a vonaton szerencsétlenül járt két ifjú temeté-

sénél stb. Az ilyen különféle alkalmaknál tartandó beszédek nem lehet egy kaptafára húzni, mivel híveink, akik azt hiszik, hogy a papnak mindenről tudni kell beszélni, — minden ily alkalommal, ha a beszéd nem a tárgyhoz alkalmazott, — csalódottan távoznak el.

A gyakorlatiasság egyik kelleke volna a belmissziói művek tanulmányozása. Belmissziói művekről nálunk Magyarországon vajmi keveset tudunk még beszélni. Most vagyunk az ébredésnél s azokat lassanként kell megteremtenünk. A fővárosban e tekintetben dicséretes példákat látunk. Szerintem a külföldi időzésnek éppen a belmissziói művek tanulmányozása volna a főcélja, nem pedig elvont elméleteknek idehaza is elvégezhető tanulmányozása. Tapasztalásból tudom, hogy a külföldön hallgatott theologiai studiumokkal a kimenő magyar ifjú már tisztában van, hiszen új dolgokat a hazai teologiai akadémia elvégzése után alig hallhat. Ellenben a belmissziói műveknek minő változatossága tárul fel a szemlélő elé. És habár nem mindenik válnék be a mi magyar református egyházi életünkben: egyik-másik viszonyainkhoz alkalmazva hathatós szolgálatot tenne a hitbeli élet erősítésének. A magyar református ifjak külföldi időzéséről kifejtett nézetemhez (Debreceni Protestáns Lap 1901. év; 37., 38. sz.) nincsen semmi hozzáadni valóm. Most is az a felfogásom, amit boldogult püspökünk, dr. Eröss Lajos is osztott akkor: „Mindenesetre meg kellene fontolnia minden ifjúnak, aki külföldre akar menni, hogy melyik ország volna reá nézve legalkalmasabb tartózkodási hely”. A magyar szellemmel ellenkező külföldi egyházi élet tanulmányozása, avagy annak erőszakkal való átültetése nem lehet a mi református egyházunkra üdvös és áldást hozó sohasem. Én itt élek több mint hat éve, a diószegi törzsgyökerez, igazán intelligensnek mondható magyar református nép között, mondhatom világnézletüktől, felfogásuktól semmi sem áll távolabb, mint a pietisztikus irányzat. A mi igazi vallásos népünknek a vallásosság nem az arcán, hanem a szívében, a lelkületében él. Ha van férfiaság a cselekedetekben, az érzelmekben, úgy van az érzelmek legmagasztosabbikában: a vallásosságban is. Férfiasabb vallásosságot nem ismerek, mint a magyar kálvinistáké, bár Európa különböző népének vallásosságát volt alkalmam már tanulmányozni.

A gyakorlati ismeretek betetézéséül szolgál a két lelkészkepesítő között eltörölendő két év. Boldog segédlelkész az, aki ezen két év alatt úgy a szónoklatok gyakorlására, mint az egyházkormányzás elveinek elsajátítására alkalmas helyen szolgálhat. De vajjon juthat-e minden segédlelkész ebbe a szerencsés helyzetbe? Aki túlnépes egyházba jut, lesz belőle szónokló-gép, de nem adminisztratív tehetség. Aki kis egyházban szolgál mint segédlelkész, — többektől hallottam már a panaszt, — nem jut semmi a szónoklat, sem az egyházkormányzás gyakorlatába. Szerintem segédlelkésznek a középnagyságú, néhány ezer lélekkel bíró egyházak a legjobb gyakorlóiskolák. Itt különféle alkalmak vannak a szónoklat gyakorlására; de nem rendelkezhetik az illető elég idővel is az egyházkormányzás titkaiba való betekintésére. A nagy egyházakban szolgáló segédlelkészek, ha esetleg kis egyházba jutnak, igazán szánandó

teremtések. A fényes világból az egyszerűség szürkeségébe jutnak s még e mellett azt kell tapasztalniok, hogy ők, akik fényes gyülekezet előtt vágtak ki szebbnél-szebb szónoklatokat: nem képesek kormányozni helyesen jó darab ideig az általok kicsinyített kis egyházat. Melegen ajánlom minden segédlelkésznek, — sőt óhajtanám erre felhívni az intéző körök figyelmét, — azt a beosztást, miszerint a két gyakorlati évből egy legalább is középnagyságú egyházban töltsendő, a másikat aztán lehet bátran akár túlnépes, akár egészen kicsiny egyházközösségben tölteni.

Itt kell még szólanom arról a helyzetről, ami a rendes lelkész és segédlelkész között van. Aki az ő segédlelkészét valami alantos személynek tekinti s mindennek nézi, csak családtagnak nem: igazán távol áll a nemes gondolkozástól. Minő fájó érzést kelthet abban a kezdő emberben az a tapasztalat, hogy ő ki van zárva a lelkész családja köréből s főnöke gyakran nem a munkástársat, hanem fizetett segédjét látja benne. Nekünk lelkészeknek nemcsak a körülményeket, a viszonyokat kell reformálnunk, hanem itt-ott mutatkozó ósdi felfogásunkat is a modern kor szellemében. A napokban olvasom, hogy a segédlelkészek lapot akarnak indítani a maguk igazainak megvédelmezésére. Tagadhatatlan, vannak sérelmek, csak hogy ezek nem csupán az anyagi helyzetre vonatkoznak, hanem arra az eléggé el nem ítéhető bánásmódra, amely nem számol azzal a körülménnyel, hogy minden segédlelkészből rendes lelkész lesz s minden lelkész volt valaha segédlelkész.

Dr. Veress István.

Az egyházkerület tavaszi közgyűlése.

Múlt számunk tudósítását ki kell egészítenünk azzal, hogy a belkörü tűzkárbiztosítási kérdésben megbízottakhoz tartozik még F. Varga Lajos, a debreceni egyházmegye képviselője is. Ezenkívül meg kell világítanunk a pénzügyi bizottság javaslatára hozott s a 9-ik pont alatt foglalt határozatot. Ugyanis Nagy András debreceni énekvezér panaszt emelt az egyházkerületi pénztári hivatal eljárása ellen, melynélfogva az önálló kántorok országos nyugdíj-intézeti belépési járulékához nem 33, hanem csak 23%-os belépési járulék után esedékes 40%-os segélyt számolt át, holott a 47—1909. sz. a. kelt egyházkerületi határozat 33%-os járulék 40%-os részét engedélyezte. Ebben annyi igaza volt a folyamodónak, hogy a kérdéses végzés csakugyan 33%-ról emlékezik; ámde maga a határozat kétségkívül teszi, midőn így szól: „tehát éppen oly segélyben részesítse a belépett énekvezéreket, mint a lelkészeket”: hogy a segélyezés összege nem lehet a 23%-os járuléknak megfelelő 40%-nál magasabb, mert hiszen a lelkészek 1908-tól 5 éven át csakis ilyen arányú segélyt nyertek. Az esperesi kar a maga javaslata készítésekor megtévesztette a numerust, most a félreértést a pénztári hivatal eljárásának helybenhagyásával a közgyűlés eliminálta, nem reflektálván a folyamodónak a kérvényben használt alaptörvényi állításokkal szaturált előhozakodásaira.

A családkönyvek vezetése tárgyában a közgyűlés egységes rovatokat sürget.

A konvent megkeresésére a tőkesegély-kölcsönre igényt tartó egyházközségek felhívatnak, hogy újabb sorozás eszközzése céljából — tekintet nélkül a netalán már felterjesztett s esetleg el is látott kérvényre, — a segélyezés iránt folyó évi október hó 1-ig újabb kérvényt terjesszenek fel az egyházkerülethez.

Az „Orle“ a lelkészek külföldi tanulmány-útjára adandó segélyezés tárgyában megkereste a közgyűlést, mely kimondta, hogy meleg érdeklődéssel viseltetik a kérdés iránt s pénzügyi bizottságától a segély forrására nézve javaslatot vár.

Több egyházmegye kérvényt terjesztett fel a lelkészi fizetések rendezése tárgyában. A közgyűlés elismeri, hogy annyi eredménytelen biztatás után a helyzet elviselhetetlen, éppen azért megkeresi az egyetemes konventet, hogy az eléggé illetékes helyről elhangzott megnyugtató kijelentések után oda igyekezzék hatni, hogy az ígéretek még ebben az évben valóra váljanak.

A hevesnagykunsági és az érmelléki egyházmegye azt kéri, hogy a kántorok temetési díja legalább is kétszeres összegre emeltessék. A közgyűlés az egyházmegyétet hívja fel, hogy a temetési díj megváltása tárgyában a tavaszi közgyűlésre adjanak javaslatot.

A beregi és érmelléki egyházmegye az iránt intézett felterjesztést, hogy az adócsökkentési segélyek azonnal osztassanak ki, mihelyt a fedezet az állampénztártól rendelkezésre bocsáttatik és hogy a kápláni fizetésekiegészítések évnegyedenként nem utólagosan, hanem előlegesen kerüljenek kifizetés alá. A fenti kérdés iránt nem mutatkozott a megérdemelt érdeklődés. Széll Kálmán tanácsbíró azt óhajtja, hogy az egyházkerületi pénztárból indítassanak gyorsabban a segélyek s a kifizetése a postatakarékpénztárak útján (cheque) eszközöltessenek. Rózsa Sándor egyházkerületi pénztárnok nem akarja a kérdés részleteivel vesztegetni a drága tanácskozási időt, de rámutat arra, hogy a múlt hónapban összehozott segély-expediálások még nagyobb gyorsítása fizikai lehetetlenség volt s az lesz jövőre is. (Közalapi, missziói, káplántartási, adócsökkentési, tanári fizetésekiegészítési segélyek mind egy időre gyűltek össze.) Ám, ha az 1910. évi 15. jegyzőkönyvi számú határozat 3-ik pontjának módosításáról lehetne beszélni: javasolja, hogy a kérdés adassék ki a pénzügyi bizottságnak. A közgyűlés ebben az értelemben határozott.

Az országos nőnevelő-intézet ügyében az egyházkerületi tanügyi bizottságtól vár a közgyűlés javaslatot.

Dr. Baksa Lajos olvassa a lelki gondozás teljesítéséről szóló szabályrendeletet és az egyházlátogatási jegyzőkönyv tervezetét. Mindjárt az első pont tartalmánál megakadt az ügy menete, mert az azt mondja, hogy minden egyházban parochiális kör alakítandó. Ebben, mivel a parochiális-körök szervezését a törvény az 5000 lélek feltételéhez köti, többen megütköztek. Vas Mihály esperes, hogy a kitétel zavart ne okozzon, a lelkigondozási körök alakítását javasolja. Sulyok István szerint az elnevezés mindegy. Jánosi Zoltán nem kívánja az ügy

fontosságát rajzolni, csak annyit jelent ki, hogy a lelki gondozásra kibeszélhetetlen szükség van. Most tehát a gyakorlás módjáról kell gondolkodni. Minél több lelket kezel egy szerv: annál kevesebbet lesz képes produkálni; az egyházakat tehát belmissziói körökre kell bontani; egy lelkész vezetése alatt rendelkezésre állanak a körhöz tartozó tanítók, presbyterek, képviselők. Ezek sokat dolgozhatnak. Erdélyben, ha alul áll is a lélek az 5000-en, mihelyt két lelkész szolgál az egyházban: kötelező a parochiális-kör megalakítása. Ő elfogadja az előadói javaslatot. Kiss Bertalan képviselő miután végtére is minden csak a lelkésztől függ, nem érti, miért kelljen köröket vagy bizottságokat alakítani? Így nem lesz elérhető a siker. Levétni óhajtja a kérdést a napirendről; végtére is a régebbi theologusok előtt a munkának ez a mezeje terra incognita. Tessék előbb missziói képzőket szervezni, ma még erre megérve nem vagyunk, a közigazgatási hatóságok mintájára való működéstől semmit sem remél. György Endre egyházmegyei gondnok úgy látja, hogy a parochiális-kör fogalmát a javaslat 1. §-a kizárja. Igaz, hogy nálunk alig érintkezik a lelkész hiveivel naponként pár óránál többet. A presbyterium nálunk nem foglalkozik még a lelki gondozás kérdéseivel. Hiszen minden egyházi foglalkozása az anyagi kérdésekre szorítkozik, az adó kivetésére, az istálló építésére, a hátralékokra, a számadósokra terjed ki, azzal a magasabb ideával, amivel kellene, nem foglalkozik. Bezzeg a katolikusok kongregációi másként viselkednek. Belenyugszik, hogy ezzel az alkalommal a kérdés a napirendről levétessek s az egyházmegyék véleménye kéretessék ki. Ormós István képviselő azt hiszi, hogy míg a vasárnapi iskolákat meg nem teremjük: nincs kellő alapunk a munkálkodásra. Nemzedékeket kell nevelni a munkára, e nélkül semmire se megyünk. Dr. Baksa Lajos kijelenti, hogy a tervezet megfordult már az egyházmegyéken, oda módosítja a javaslatát, hogy a tervezet szövege kinyomatván, osztassék ki a közgyűlés tagjai közt s a tárgyalás maradjon a tavaszi közgyűlésre.

Több helyről (Hódmezővásárhely, beregi egyházmegye, Nagyvárad, Debrecen, Nagyszalonta, közép-szabolcsi, heves-nagykunsági egyházmegye, Szentés) felterjesztették a parochiális körök szabályzatát. Az előadó azt javasolja, hogy ezek bizottságnak adattassanak ki. Jánosi Zoltán, Szele György, F. Varga Lajos a debreceni tervezet tárgyalását sürgeti, nyomtatékosan hangsúlyozván a halasztásból származó hátrányokat. Elnöki indítványra a debreceni szabályzatot még az ülés folyamában tárgyalás alá veszik, a többiek halasztást szenvednek.

Az illetékes miniszteriumoknak azt a kijelentését, hogy a lelkészi díjlevelek nem esnek bélyegilleték alá, megnyugvással vette tudomásul a közgyűlés s közölni kívánja a testvér egyházkerulettekkel.

A máramarosi evangélikusoknak szétválása ügyében a kellő intézkedések megtételével az elnökséget bizta meg a közgyűlés.

Az esperesi kar kötelezni javasolja az egyházmegyét arra, hogy a postatakarékpénztárak kötelekébe belépvén, cheque-lapok alkalmazásával küldözzessék pénzeiket. Az előadó csak az ajánlást javasolja. A közgyűlés egyelőre így határozott.

A beregi egyházmegye egyházmegyei építési

szakértő alkalmazását indítványozza. A közgyűlés értesíti az egyházmegyét, hogy ebben az irányban már történt intézkedés.

A felsőszabolcsi egyházmegye a maga ügyrendjét jóváhagyás végett felterjesztvén, *Vass Mihály* esperes javasolja, hogy ilyen ügyrend készítésére s annak felterjesztésére a többi egyházmegyék is hivattassanak fel. *F. Varga Lajos* reá mutat arra, hogy az ilyen szabályzat létesítése az egyházmegyék önkormányzati hatáskörének hagyatott fenn s ebben neki a közgyűlés igazat adott.

A nagybányai egyházmegyének a népiskolai tökesegély-alap nagyobbítása tárgyában beadott felterjesztése javaslattételre a pénzügyi bizottságnak adatott ki.

A diakonissza-képző ügyében készitendő javaslat a közbejött gyász-eset miatt késik. Tudomásul vétetett.

A verseci anyaegyház-alakítást kézséggel erősítette meg a közgyűlés. A továbbiakkal az egyházmegyét bizta meg.

A békésszentandrási, nagyhalászi és érsemjéni egyházközségekben intézményes káplánság szervezését pártolólág terjeszti a közgyűlés a konvent eüé.

Kápláni fizetésekiegészítésért folyamodtak a következő egyházközségek: Nagybégány, Harangláb, Élesd, Kisvarsány és Csermő. Felterjesztetnek.

Arad hitoktatói lelkészi állást szervez. A fizetést 2400 koronában határozza meg s ezzel a munkával a rendes lelkész nem terhelhető.

A tarnai hitoktató segédlelkészi állás szervezése tárgyában felkerült előterjesztés vissza adatott az egyházmegyének.

A pancsovai egyházközség lelkészenek 20%-os, a tanítójának 10%-os drágasági pótlékot adott. A dolog megerősítést nem igényel, de mint követésre méltó szép példa kiemeltetik.

A törökszentmiklósi felebbezés tárgyat képező ügy megvilágítást igényelvén, visszatételik az egyházmegyére.

A Z. D. tanító szabadságolása ellen beadott felebbezés elutasított.

Több kisebb, helyi érdekű kérdés ellátása után, a gyűlés délutánig eloszlott. Délután előbb a Szilágyi Mihály nevelő-intézetben megürült helyre vették fel Fényes Dezsőt és Pető Károlyt.

Az egyházkerületi levéltár rendezésének állásáról szóló jelentést megnyugvással vette tudomásul a közgyűlés. Egyébként a kérdésben már volt konkrét javaslat beadva, az azzal foglalkozó bizottságot az előadó, dr. Kun Béla javaslatára, dr. Balogh Ferenc, Márk Endre és Jánosi Zoltán kiküldé:ével egészítik ki.

Julius 6-án a kollégium ügyeinek tárgyalásával foglalkozott a közgyűlés.

Nagy örömmel s köszönetének kifejezése mellett fogadta elsőben is az arról szóló jelentést a közgyűlés, hogy Debrecen sz. kir. város közgyűlése határozatilag kimondotta azt s az arról szóló végzést meg is küldte, hogy mindazokat a főiskolai segélyeket, amelyeket a nemes város a maga pénztárából nyújtott, mint rendszeres évjáradékot az egyetem létesítése után is változatlanul folyósítani fogja. (Az évjáradékok végösszegökben az 1912. évi költségvetés szerint a következők: a közszükségleti és tanszéki pénztár részére 36,529 K 94 f; könyvtári-

alap pénztárának 3200 K; a tápintézeti pénztárnak 1512 K; a bölcsészeti fakultás pénztárának 10,000 K. Ezenkívül 1248 köbméter tűzifa természetben; tehát a tűzifán kívül az évjáradékok összege 51,241 K 94 fillért tesz). Vegyen közvetlen tudomást erről a nagy áldozatkészségről valamennyi presbiteriumunk s főiskolánkkal szemben táplált érzelmeit, áldozathozatalát, legalább a kötelezett tartozások kifizetésében ehhez mérje!!

Beszédettek a szavazatok a tanárválasztó-küldöttség tagjaira s sorba következtek 4 főiskolai tanári állásra benyújtott pályázatokra vonatkozó különböző jelentések. A Schmiedt Henrik eltávozásával megürült németnyelvi akadémiai tanszékre választás alá javasolja jelöltetni az igazgatótanács dr. Kleiblinger Fülöpöt és dr. Weber Arthurt aequo loco, második helyen dr. Matolesy Lászlót. *Sulyok István* esperesnek az az impressiója, hogy dr. Keiblinger Fülöp kvalifikációja felette áll pályázó társainak, annál fogva dr. Weber Arthur jelölését 2-ik helyre, a dr. Matolesy Lászlóét harmadik helyre javasolja áttenni. *Jánosi Zoltán* tanácsbíró kijelenti, hogy ha a közgyűlés bele megy a választásba, elfogadja a *Sulyok István* propozícióját. De ő úgy látja, hogy ez a pályázat meddő maradt. Jelentős irodalmi munkálkodást egyik pályázó se fejtett ki, doktorátusokban a németnyelv nem főtárgy és így a formai képesítés hiányzik. Új pályázathirdetést óhajt, melyből a külföldi pályázók se lennének kizárva.

Gróf Degenfeld József főgondnok kész hozzájárulni a *Sulyok István* sorrendet módosító javaslatához. A külföldi pályázókra való kiterjeszkedést perhorreskálja s mivel aggódik, hogy az újabb pályázati hirdetésnek a mostanihoz hasonló eredménye se lenne, ajánlja, hogy a választás ejtessék meg most. A közgyűlés ilyen értelemben határozott.

A *Sinka Sándor* nyugalomba vonulásával megüresedett gymn. latin-görögnyelvi tanszékre első helyen jelölték dr. Bessenyei Lajost, második helyen Rábold Gusztávot, harmadik helyen Jókay Lajost és negyedik helyen Harsányi Ferencet. A Nagy Elek helyére, a történelmi tanszékre első helyen Osváth Ödönt, második helyen Visegrády Jánost, harmadik helyen Arday Pált, negyedik helyen Sebestyén Bélát és legvégül Buzsinszky Kálmánt. A tanítóképző-intézeti földrajz-történeti tanszékre első helyen dr. Ecsedy Istvánt és Osváth Ödönt, második helyen Arday Pált, harmadik helyen Visegrády Jánost s végül Diószegi Andrást. A választást szokatlanul rövid idő alatt megejtette a küldöttség. Megválasztáltak az első helyen jelölt pályázók és pedig dr. Keiblinger Fülöp, dr. Bessenyei Lajos, Osváth Ödön és dr. Ecsedy István.

Számon vétettek a kollégium részére történt újabb adományok. Csaknem légio ezeknek a száma. Hálás köszönettel és elismeréssel fogadta a közgyűlés mindeniket. Jóváhagyást nyert a tiszadadai bérletre vonatkozó legújabb szerződés. Rektifikáltatott jogakadémiánk tudós tanárának, dr. Tóth Károlynak korpótlék-jogosultságának határideje. A véletlen pénztárvizsgálatok alkalmával a teljes rendben találás konstataáltván, a közgyűlés az erről szóló jelentéseket tudomásul vette. Az új tápintézeti építkezés költségeiről szóló jelentés szintén tudomásul vétetett.

A kollégiumi háznagy löbb félelvi számadás terhe alól a szokásos fentartással felmentetett.

Megerősítette a közgyűlés a koll. gazdasági tanácsnak azt az intézkedését, hogy a családfő, Miklóssy Gyula kezdeményezése szerint az ösztöndíj-jövedelem bizonyos százalékából jövőre épületfenntartási alap létesíttessék.

A Pátkai és Liptai-adományok, az ifjúsági egyletek pénztárkezelése, az igazgatói tiszteletdíjak és fizetések rendezése s a kötvénypótlásokra vonatkozó igazgatótanács elöterjesztések ellátása után a kollégiumi 1911. évi pénztári számadásról szóló jelentésre került a sor. Kiemeljük a jelentésből a következőket. Az összes készpénzbevétel a kollégiumi pénztárnál 2.947,791 K 78 f., a kiadás 2.882,484 K 02 f., a maradvány 65,307 K 76 fillér volt. Értékbevétel: 6.112,753 K 56 f., értékkadás: 1.474,840 K 43 f., maradvány 4.637,913 K 13 f. Eltekintve ezektől a forgalmi számoktól, a XII. csoportba osztott pénztár jövedelem-bevétele 710,539 K 45 f., költsége 649,953 K 57 fillér volt és így a jövedelemtöbblet 71,946 K 66 f., jövedelemhiány 11,360 K 78 fillért tett. Legérzékenyebb a tápintézeti pénztár jövedelemhiánya, 10,662 K 72 f. erejéig. A közszükségleti és tanszéki pénztár 12,828 K 94 f. jövedelemfőlősleggel zárta az évet. A számadás valamennyi fórum vizsgálása szerint helyesnek találtatván, Rózsa Sándor pénztárnokot és Agárdi Lajos könyvvezető ellenőrt a szokásos fentartás mellett a számadás terhe alól a közgyűlés felmentette.

A kollégiumi pénztár két tisztviselője és a háznagy arra történt hivatkozással, hogy a tisztviselők fizetési rendszerében fokozat nincs, sem jutalékot nem kapnak, mint különben a pénztári tisztviselők szoktak, akik ezenkívül ez idő szerint aránytalanul nagyobb javadalmazásban részesülnek, azért folyamodnak, hogy az 1897. évben megállapított fizetések akként emeltessék, hogy az eddigi 200 koronás korpótléjkok 300 koronára emeltessék. A kollégiumi gazdasági tanács helyet adott a kérelemnek s ezt javasolja a főiskolai igazgatótanács is. A közgyűlés hozzájárult az emeléshez.

A kollégiumi eljárók részére kétévenként egy-egy rendbeli téli és nyári egyenruha költségét engedélyezte a közgyűlés.

A kollégiumi kölcsönzési szabályzat némi módosításon ment keresztül. A törlesztéses kölcsönök minimális összege 2000 koronára emeltetett; a debreceni ingatlanokra a becsérték 75%-a volt kikölcönözhető, ez az eljárás kiterjesztetett a Hajdu megyéhez tartozó ingatlanokra is; az egyházi személyi hitelre nyújtandó kölcsön (40. §.) visszatérítése az eddigi 10 év helyett 20 évig kiterjeszthető.

A tanyavizsgálati szabályzat készítése megsürgöttetett.

A tiszai birtok áruba bocsátatott. A zárt ajánlatok felbontása s az ügy elintézése után egyik ajánlattevő utólagosan pótlólag még magasabb összeget ígért. A koll. gazdasági tanács keze kötve lévén a pályázati hirdetés tartalmával, az utóajánlattól eltekintett. A közgyűlés az igazgatótanács javaslatára az adásvételi szerződést nem erősítette meg, hanem nyílt árverés tartását rendelte el az utóajánlatban megnevezett összegű kikiáltási árral.

Korábbi határozat szerint a kollégium lépcsőháza falába márványtáblák lettek volna befalazandók s ezekre azoknak az adományozóknak a nevei lettek volna aranyozott betűkkel kivésve, akik legalább 10,000 koronát adományoztak a kollégiumnak. Azonban a kivitelnél elháríthatatlan nehézségek merültek fel. Ezekről az alapos nehézségekről jelentés érkezvén fel, a közgyűlés a márványtáblák ügyét levette a napirendről.

A tiszáninneri ref. egyházkerület tavaszi közgyűlése.

A tiszáninneri református egyházkerület tavaszi közgyűlését az idén a tiszántúllal egyidőben, június 4-5-én tartotta meg Miskolcon a felsőbb leányiskola dísztermében. Ezt megelőzőleg március 3-án az elnökség értekezletre hívta össze a közgyűlés tagjait. Nagy szükség is volt erre, mert fontos kérdések szerepeltek a tárgysorozatban, közöttük több olyan, mely alkalmas lehetett volna szenvedélyek kiváltására. Ilyen volt mindenekelőtt a sárospataki jogakadémia kérdése.

A debreceni egyetem felállításának hírére tudvalevőleg a sárospataki jogakadémia tanári kara érezve azt, hogy ez leginkább a sárospataki jogakadémia népességét fogja megtámadni, munkálatot készített s terjesztett be a főisk. ig. tanács elé. Ebben bizonyos proposíciók foglaltatnak, melyekről a tanári kar azt hiszi, hogy megállítják a létszám csökkenését; másfelől a jogakadémiák jogosultságát és szükségét védelmezik. A főiskolai igazgatótanács márciusi ülésszakában a proposíciók egyrészét elfogadta és felterjesztette a jelen közgyűlés elé. Dókus Ernő főgondnok most az elnökségnek azt a javaslatát terjesztette az értekezlet elé megvitatásra, hogy a közgyűlés jelenleg a tanárikar proposícióival, általában a jogakadémia kérdésével érdemileg ne foglalkozzék, hanem ezt tegye vissza az igazgatótanácshoz azzal, hogy azokra a pontjaira is készítsen javaslatot, amelyekre idáig nem tehetette meg, általában az egész kérdést tegye újból consideratio tárgyává. A javaslat indokolása az, hogy március óta a debreceni egyetem érdekében döntő lépések történtek, továbbá Finkey Ferenc egyetemi tanárrá történt kinevezésével a sárospataki jogakadémia legfőbb oszlopa vétetett ki. A szeptemberi beiratkozások eredményeiben majd alkalmunk lesz megállapítani az új alakulatok hatását s az őszi közgyűlés mindezek figyelembevételével hozhat majd határozatot. A hozzászólók közül Finkey Ferencet kellemetlenül éri a halasztó indítvány, mert abban a jogakadémia sorsának megpecsételését látja. Maga ez az ingadozás és bizonytalanság is károsan fogja érinteni a szeptemberi beiratkozások eredményét. Fejes István püspök szerint nem ez a halasztó indítvány, hanem az élet maga döntött a sárospataki jogakadémia, általában a jogakadémiák sorsa felett. Mitrovics Gyula készségesen hozzájárul az elhalasztáshoz, csak annak az óhajának ad kifejezést, hogy, a tiszáninneri egyházkerület régi hagyományaihoz híven, ebben a fontos kérdésben is döntés előtt megkérdeztessenek az egy-

házmegyék, amit Dókus Ernő a maga részéről is természetesen talált.

Az értekezlet másik fontos tárgya Fejes István püspöknek a belmisszió és egyházkerületi lelkészi értekezlet tárgyában beadott indítványa volt. Indítványát az értekezlet elfogadásra terjeszti az egyházkerület elé.

A Zoványi ügyet itt nem hozzák elő, azt egészen szűkkörű értekezlet tárgyalta.

A közgyűlés első napjának legfontosabb tárgyai következők voltak: Finkey Ferenc bejelentette összes tiszteletbeli állásáról való lemondását, ezek: világi aljegyzőség, a zsinati világi pótképviselőség és a jogakadémia egyházkerületi tanári képviselője. A legszívesebb marasztásnak sem volt hajlandó engedni, Kolozsvár nagy távolsága s új állásával járó halmozott teendői miatt. A közgyűlés sajnálattal és fájdalommal volt kénytelen engedni. Finkeyben az egyházkerület egyik legnagyobb szorgalmú is tudású tagját veszíti el. Pótolhatatlan veszteség. — Az új világi tanácsbíró, Szalay László, és az új papi aljegyző, Péter Mihály, esküjüket letették. — A közgyűlés fájdalommal és megdöbbenéssel vette tudomásul Vattay László papi aljegyző, egyházmegyei főjegyző és rimaszécsi lelkész halálát. Szerény, de nemes alakja volt kerületi életünknek, kinek helye sokáig marad üresen szíveinkben; korai elvesztése éles fájdalmat hagy maga után. — A közgyűlés elrendelte a szavazást augusztus 15-iki határidővel a világi főjegyző s egy-egy világi és papi aljegyzői állásra, valamint a Fövényessy Bertalan távozásával megürült egyházkerületi tanítói, a jogakadémiai tanárképviseletre és a zsinati világi póttagokra. — A Kéréczy Baraa tiszánai lelkész lemondásával megürült főiskolai igazgatótanácsi állásra Ruzskay Gyulát választották meg. Kívüle szavazatok estek még Tüdös Istvánra is.

Délután egy fegyelmi s tíz közigazgatási ügyet intézett el a bíróság.

A közgyűlés második napján a főiskolai, konventi ügyek, miniszteri leiratok és egyházmegyei felterjesztések tárgyalattak. A jogakadémia dolgában a közgyűlés az elnökségnek az értekezleten előterjesztett javaslatát elfogadta. A Zoványi ügyben ugyancsak az elnökség javaslatára Bizony Ákos egyházkerületi főügyész előterjesztése mellett tudomásul vette a konventi bíróság ítéletét, annak keltétől kiutalványozta Zoványi rendes tanári fizetését. A két konventi ítélet közötti időre eső fizetését illetőleg közgyűlés megbízta az igazgatótanácsot, bocskózzék tárgyalásba Zoványival. További alkalmazására nézve pedig az egyházkerület az igazgatótanácsot javaslatlétre hívja fel. A közgyűlés jóváhagyta a theologia és a jog új tanulmányi és vizsgálati rendjét és a gimnáziumban a görögpótló tanfolyam rendezését s örömmel vette tudomásul a Csiky Kálmán jogtanár magántanári habilitációját. Jóváhagyólag tudomásul vette a főiskola 1911. évi zárószámadását és a vagyoni állapotáról szóló kimutatást. Mivel pedig idáig a zárószámadások csak a pénztári forgalmi kimutatást tüntették fel, Mitrovics Gyula indítványára a közgyűlés kimondotta, hogy a folyó évtől kezdődőleg jövedelem-költség-eredmény-számla is terjesztessék be. A pénzügyi helyzet helyes megállapítása érdekében a közgyűlés a pénztárnoknak és az ellenőr-

nek a felmentvényt megadta, a jövő évi költségvetést is jóváhagyta. Az egyházkerületi számadást és költségvetést is elfogadta s Kovács Gábor dr. egyházkerületi pénztárnoknak s a pénztár közvetlen ellenőrzésével is megbízott főügyésznek, Bizony Ákosnak, nagy és kiváló munkásságukért különös, meleg elismerésének adott kifejezést. A miniszteri leiratok között volt egy pár elvi fontosságú. Az énekvezérek nyugdíj- és fizetésügyének rendezését a kerület csakúgy mint a konventi elnökség, egyházi belkörü feladatnak tekintti, egyébként pedig a konventet tartja illetékesnek arra, hogy egyetemes egyházunk nevében, de a kerületek meghallgatásával a miniszternek a választ megadja. A kántori fizetések rendezését a kerület államsegéllyel óhajtja. A miniszter alkoholelles iskolanap tartásához kérte egy másik rendeletében hatóságaink hozzájárulását. A kerület a tervet szívesen tette magáévá, másfelől azonban az alkoholelles küzdelmet teljesen kárba vesztettnek tartotta mindaddig, míg azt a kormány pénzügyi szempontból kezeli s kibékíthetetlen ellenmondást lát abban, hogy a közoktatásügyi miniszter alkoholelles napot rendez az iskolákban s a pénzügyminiszter nem erősíti meg az olyan szabályrendeletet, amely csak a legkisebb korlátozást tartalmazza is az alkohol-kimérésnek. A közgyűlés felkérte a püspök urat, hogy ilyen irányban írjon fel a miniszterhez. A hitoktatók tiszteltéjének miniszteri megállapításával kapcsolatban a kerület felír a miniszterhez Révész Kálmán munkálata alapján, hogy a kerületben nyolc kateketai állás szervezéséhez nyújtson segítséget.

A kerületbeli középiskolák sorából a kerület sajnálattal vette tudomásul a miskolci főgimnáziumban a felemelt államsegély lassú folyósítása miatt beálló deficitet, a rimaszombatiban pedig örömmel azt, hogy egy új klasszika-filológiai tanszék felállítására vált lehetővé. A miskolci felsőbb leányiskolának is aggodalmas az anyagi helyzete, azért felkérte a közgyűlés az elnökséget, kísértse meg 15,000 kor. államsegély kieszközölését. Praecedensül szolgál erre a székesfehérvári és marosvásárhelyi községi felsőbb leányiskolák államsegélyezése. Miskolcon a gondot neveli az, hogy a tanítónöket, kik eddig a tanítói nyugdíjintézetnek voltak a tagjai a miniszterium tudtával és hozzájárulásával, a tanári nyugdíjintézetbe tették át s a miniszter visszamenőleg is követeli a fentartótěstületi díjak befizetését, ami mintegy 10,000 koronára rug. A kerület felkérte az elnökséget, minden eszköz felhasználásával hasson közre, hogy az intézet ennek a méltánytalan követelésnek a teljesítésétől megszabaduljon.

Mint említettük, fontos és szenvedélyes vitákra alkalmas tárgyai is voltak a közgyűlésnek, azonban minden simán és békés egyetértésben intéztetett el. Ebben a tagok higgadt önmérsékletén kívül oroszlanrészre volt a böles és tapintatos vezetésnek és az ügyek kítőnő előkészítésének. Ezért az elnökséget méltán megillette az a lelkes ováció, amelyben a banketten, a megnyitó beszédek és a bezárás alkalmával része volt.

M. Gy.

Csendes felszólalás s vesztett türelem.

Három évvel ezelőtt létre hozatott némely egyházakban az úgynevezett „egyházi adóteher csökkentési pénzfizetés”, t. i. a lelkészi és tanítói addigi évi provent fizetések helyett.

A moderatus számítás szerint, lelkész és tanító részére a konvent által megállapított összeg két részben adandó évente, u. m. ápril és október elején. Jött is eddig, ha nem is a nevezett hónapok elején, de legalább közepén-végén s benne mégis csak megjött. Hanem most, minnek köszönhető egyébként, mint én talán a politikai zavaros viszonyoknak tulajdonítom azt, hogy ma, midőn e sorokat írom, június 3-án se kaphattuk meg azt az „egyházi adóteher csökkentési pénzt”, holott nagyon számítottunk s számítottunk is rá annyival inkább, mert hiszen — igazán mondhatjuk, — azóta a búza s gabona ára is mindig magasabb fokon áll, és a munka váltásdíja is nagyobb, amennyiben a napszamos munkabére, valamint a szántás-vetés és learatásérti kiadások s költségek is jóval többre kerültek s kerülnek, mint azelőtt, és amikor ez a redukált fizetés megállapítva lett.

Tudok itt közelben, a szabolicsi egyházmegyében, oly lelkésztársat, ki nem ment bele ebbe a travestált, a nép részére igenis irgalmasan redukált papi fizetés homályos metamorphosisába.

Azt tapasztalom, hűveimen, hogy például amelyik egyháztág fizetett évente részemre 7 véka gabonát, pótpénzt 3 korona 50 fillért; tanító részére 1 véka gabonát, két gyermekeért 2 véka gabonát, 2 korona 4 fillért, most fizet összes címen az egyház gondnoka kezébe: 9 koronát; másik egyháztág, amelyik ezelőtt fizetett részemre 4 véka gabonát, pótpénzt szénaváltásra 1 korona 64 fillért; tanító részére 1/2 véka gabonát, egy tandíjat: 1 véka gabonát, 1 korona 2 fillért, most fizet összes címen gondnok kezébe: 6 vagy 7 koronát, több gyermeke lévén, persze, azokra még percentualékat is kell leszámítani, és így tovább... Ebből aztán gondnok kezébe évente bekerül: 120 vagy 124 korona.

Már lenne ez az egyházi adóteher csökkentési pénz, ha már egyszer meg lett állapítva: csak rendesen, a kiszabott időben kaphatnánk!

Hiszzen az ezelőtti évi proventfizetést megkaptam mindig szeptember végén, október elejéig s oda fordítottam, ahová akartam; most pedig két időre szre van osztva, s nem rendesen kapjuk.

Fentnevezett szabolicsi egyházmegyei lelkésztárs helyesen azzal indokol: ha ő elfogadná az őt meghívott fizetésre való illetéke helyett a redukált egyházi adóteher csökkentési pénzfizetést: 2—300 vagy több koronával is kevesebbet tevő fizetésének, miből és honnan láthatná ki kárpótlását, amikor az illető hívek megkönnyebbülten érezve magukat a fizetések súlyától, még most már szívességből annyit se tesznek meg, mint ezelőtt, például: engem is akár a nyírmadai, akár a nagydobosi vasúti állomásig azóta drágább fuvarban visznek, sőt mondhatom, az eddig köteles, egyház részére tartozó munkálataikat is nem oly pontossággal, odaadással végézik, mint ennekelőtte.

Noha még járnak templomba; de innen is már majdnem az következik, hogy szeretnének maguk helyett oda is mást küldeni, ha Istennel alkuba bocsátkozhatnának, hogy helyetteseiktől venné tudomásul az ő istenitiszteletüket.

Áldozatkészség, hogy t. i. maguktól, sajátjukból ajánlanának közvetlen, e szerény kis egyház részére a legszükségesebb esetben is, — nincs meg bennük annyira sem, mint ezelőtt, mikor nagyobb terhet emeltek.

Néhány szóban, röviden legyen mondva: az a volt papi évi provent fizetés helyett, egyházi adóteher csökkentési pénzfizetéssel felcserélt minimális summa hadd jöjjön ezután, a konvent által meghatározott időpontokban. Ez volna kérésem, melynek eredményhez való juttatására nézve, itt is, egyetemes egyházunk főbb előljáróságai, általam illő tisztelettel, s engem biztató reménnyel felkértemnek.

Sárközy Ignác,
nyirparaszonyai ref. lelkész.

Emlékezzünk régiekről.

Lónyai Anna adománylevele a debreceni kollégium részére 50 forint évjáradék és a szentimrei dözma tárgyában.

I.

Mi Lónyai Anna, Néhai Méltóságos Kemény Jánosnak Erdély Országának Fejedelmének megharadott Eözvedgye, Adjuk tudtára mindeneknek, kiváltképpen az kiknek illik, hogy mi kiváltképpen való keresztényi indulatunktul viseltetvén, tekintvén azt is, hogy a Pogányságnak igája alá vettvén az Debreczeni Ecclesia, hogy azon Collégiumnak pusztulása valamiképpen ne következék, hozzánk illedő segicseggel akarván Succularununk, adtuk jó akaratunk szerint annuatim a' meghnevezett Collégiumhoz Eötven Magyar forintokat, abhul az proventusbul, avagy sóobéli jövedelembül, melyeket az mi Szilágyi jószágunk szokott Debreczen városban szállítani, ha mikor szállíthat, annak felette a minémü Dézmánk akar mi nével nevezendők Sz. Imre névü falubul Biharvármegyében lévöbül minékünk provénialna, azokat is Sempiternis semper Temporibus hasonlóképpen a megh irt Debreczeni Collegiumhoz conferáltuk, pro perpetua Elemosina jure perpetuo, et inre vocabiliter hoc declarato, hogy ezen kétt rendbéli beneficiumunk az Collegium Curatorainak adattassék a kezekben, melyekről esztendönként számot is tartozzanak adni az Curatorok azoknak, a kiknek illik. Datum in Curia nra Kaszonienise Dje 5 Mens. Novembris Anno Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Sexto.

Lónyai Anna.

II.

Lónyai Anna testamentális levele.

Én Lónyai Anna, Néhai Méltóságos Erdélyi Fejedelem Kémény János Edes Uram Eözvedgye. Adom tudtokra mind azoknak a kiknek illik, mostaniak és jövendőbelieknek, ez levellemnek rendiben:

Minekutánna az nagy hatalmu böles Isten az én sok változásokkal telylyes, hosszas bujdosásom szomoru esztendeinek ingyen való könyörületességébül végét adván érnem, ez én megélemedett időmben, Édes Magyar hazámban. Boldog emlékezetű Eleimtől álló kevés jószágaimnak birásában bévezérlett és juttatott volna : És midőn még azonn Én jó Istenem kegyelmébül elmémnek épségében és szenvedhető állapotban volnék, kívánván Istenemnek ezenn nagy jó tétéményéért tartozó hálaadó voltomat, szívemnek belső és tiszta indulattýábul külső képpen is megmutatnom, (melylyet is ő Felső Szent Fia érdemében kedvellyen) — Istenem dicsőségére, és vitézkedő Anya-Szent-Edgy házának épületire, tulajdon és élő nyelvvemmel, teszek ilylyen rendelést avagy Testamentana Dispositiot : Melyet az én holtom után, mind két ághon lévő Posteritasim es Successorim is, reájok aeveniálván minden javaim Fiurul Fiura megtartani és kiszolgáltatni tartozzanak, lelkek vesztesége alatt. Én ezért mai naptul fogva, valaholott Magyarországbán és a Szilágybanis Majorkodtatásim, és majorság szóleim vannak, azokbul valamit a Föld terem, Esztendönként az igaz Tizedet kiadom Istenem dicsőségére, ez alább következendő rena modalitas szerént :

Először. Nemes Szathmár Vármegyében Aranyas Medgyesen és másutt is lévő Majorság vetésimbül az igaz Tized szolgáltassék mind örökké a Szathmári Collegiumhoz, arra rendeltetett magok emberének és Curatorának keze és dispositioja alá.

Másodsor. Nemes Zemplén Vármegyében Tokaji és Tarczali szóleimben termő boraimnak tizede és a megirt vármegyében, ha majorkodtatásom lenne, abbul proveniálendo minden némű Gabonáimnak is Tizede, szolgáltassék a Gönczi Collegiumhoz : Hogyha penigh a Sáros-Pataki iskola, régi boldog állapotýára jutna Isten kegyelmébül, (kinél mindenek lehetégesek) így a Pataki Collégiumhoz szolgáltassék mind örökké Esztendönként. Hasonlóképpen Nemes Bereg Vármegyében Vásáros-Naményban, Majorság szóleimben termő Gabonáimnak is Tizedét oda rendeltem.

Harmadsor. Szilágyban az hol majorságom és majorság szölöm vagyon, avagy leszen, abban lejendő Gabona és Borbéli Tizedet, rendeltem a Debreczeni Collegium számára, Esztendönként-esztendőre szolgáltassék ki, arra rendeltetett Embereknek kezében.

Negyedsor. Nemes Bereg Vármegyében Kaszoni házamhoz tartozó Majorság földeimben termő Gabonáimnak és ugy szóleim termésinek is Tizedét, hová itéli szükségesebbnek fordítani, olylyan a Szent Szék szabados dispositiojában, azonn Nemes Vármegyében lévő scholák és Ecclesiák szükségére. Kiknek Én, és Maradékim is arra rendeltetett Emberek kezekhez szolgáltatni tartozom és tartozzanak.

Mely Isten Dicsőségét néző Rendelésimet és Testamentaria Dispositiomat hagyom mind örökké modis proseriptis Maradékimnak is megtellyesíteni és szentül megtartani, lelkek vesztesége alatt. Nem értvén mindazonáltal ide az ő idejekben holtom után az Tavaszi veteményeket ; hanem csak szintén a megnevezett Majorságokban Termő Eőszi Buzának, Rozsának és Bornak igaz Tizedének Esztendönként e szerint való kiadását.

A Dolognak azért nagyobb bizonyosságára és állandóbb erőségére adtam ezen Testamentalis Levelemet,

szokott pecsétem alatt, kezem irásával is megerősítvén. Mely Levelem mind örökke conservaltassék az Szathmári Helvetica Confession, igaz Hitemen, Vallásomon lévő Sz. Ecclesia kezénél. Ki is minden Helyekre, az hová kívántatik, in verissimis Paribus kiadni tartozzék.

Datum in Aranyas Medgyess. Die 25. Octobris. Anno Dni Millesimo, Sexcentesimo, Octuagesimo, Nonno.

P. H.

Lonyai Anna.

IRODALOM.

Népiskolai karénektár. 45 egyház ének és 15 hazafias dal, két és három szólamra. Szerkesztette és átírta Szügyi József békési énekvezér. Kiadja „A magyar református énekvezérek egyesülete”. Ára 50 fillér. Hegedüs és Sándor bizománya, Debrecenben. Az a véleményünk, hogy ezt a szinte nélkülözhetetlen éneklézetet minden gyülekezetben az egyházi pénztár terhére meg kellene szerezni, hogy lelkészek és tanítók megismerhessék, használhassák és hasznosíthassák. Részletesebb tájékoztatoul közöljük az előszót. Ime : A tiszántúli egyházkerület népiskolai tanterve a felső osztályokban kötelezőleg előírja a két- és háromszólamú éneklést is. Egyesületünk, hogy e tekintetben a tanítók munkáját megkönnyítse, a tanítványok kezébe adandó olyan kézikönyv kiadását határozta el, mely legszebb és leghasználtabb templomi és temetési énekeinket s a tantervben megnevezett hazafias dalokat a növendékek hangköréhez mérten két- és háromszólamú kidolgozásban tartalmazza. Így jött létre jelen könyvecske 45 ének és 15 hazafias dal tartalommal. Néhány szép ének a Próbaénekes-könyvből van átvéve. A szerkesztést és kidolgozást Szügyi József békési énekvezér, egyesületünk tiszteletbeli tagja végezte. A kidolgozásnál a legtermészetesebb szólammozgás mellett a legegyszerűbb hangzatok alkalmazták, minél fogva a betanítás nagy nehézséggel nem jár. A hangfekvésre nézve különösen a fiúgyermekre voltunk tekintettel, ehez képest a vezérdallam (szoprán) felső hangja rendesen a kétvonású c, s csak egy-két szélesebb hangkörű éneknél és dalnál (VIII., XXXIII., XXX. zsoltárok, 137. dicséret, Himnusz, Szózat) emelkedik a dallam felvagy egész hanggal feljebb. Leánynövendékek ezt is könnyen éneklék. A kísérő szólamok (alt, kontraalt) legalsó hangja a kis g, egy-két helyen a fisz. Nagyon fontos, hogy az énekek és dalok az előirt hangmagaságban, hangszólammal kimérve énekeltessek. Az új dallamok szerzőit lehetőség szerint megneveztük. A *toldalékban* néhány két- és háromszólamú gyakorlatot adunk különböző hangnemekben. Legyen e művecske céljához képest a fogékony gyermeki kebelben a valóságos és hazafias érzelmek ápolásának s a zenei ízlés fejlesztésének egyik szerény eszköze !

„**Káprázat és Valóság a Sorsjátékokban**” címmel a napokban jelent meg egy érdekes füzet az Athenaeum kiadásában, írta dr. Sárkány Lajos, kolozsvári református kollégiumi tanár. Az osztálysorsjáték s a sorsjegyek napról-napra veszedelmesen terjedő

mételye ellen küzd. Ki gondolná, hogy állandóan több, mint 1000 millió korona értékű sorsjegyek közötti válogathat nálunk a nyereszkesedésre hajlandó ember, hogy az osztálysorsjátéknak évenként milliókra tehető tiszta haszna jórészt a Strassburgban székelő elzássi bank tágas zsebeibe vándorol, hogy egy 160 koronás osztálysorsjegy valóban alig ér 123 koronát, a 4 koronáért árult Magyar Államsorsjegy értéke 96 fillér. A Sárkány füzet a sorsjátékok által jobban-jobban terjedő játékszenvedély ellen való küzdelmében sok ilyen érdekes adatot közöl. De értékes közgazdasági fájékoztatásokat is ad a pénz gyümölcsöző elhelyezéséről, a kamatozó és nem kamatozó sorsjegyekről, a felülfizetéssel visszafizetendő záloglevelekről és községi kötvényekről. A sok érdekes fejtegetés között nem utolsó érdekesség az azoknak a visszaéléseknek a fejtegetése, melyekkel a Jelzálogbank 3%-os nyereségekötvényeinek nem rég keresztültüvített konverziója nagy csalódásokat hozott az érdekeltek közönségnek. A tőzsdén jegyzett összes sorsjegyek árfolyamait összehasonlítja a valódi értékükkel, s táblázatban adja, hogy a jövő félszáz év alatt hogy alakul, fejlődik minden sorsjegy értéke. A füzetet, mint magas erkölcsi alapon álló hasznos munkát ajánljuk olvasóink figyelmébe. A füzet ára 1 korona 20 fillér.

TANÜGY.

Kolozsváron minden vasárnap reggel fél 9 órakor gyermekistentisztelet van, ahol 8—10 perces beszédet intéznek a növendékekhez. A templomot zsúfolásig betöltik a gyerekek, de szülők is szép számmal érdeklődnek. Mint a „Kolozsvári Egyházi Ujság” írja, sok áldás van az új gyermek-missión.

Szentes városa, mint egy beavatott ujságból olvassuk, tanfelügyelőséget kap. Toldozza-foldozza az állam a tanfelügyeletet, kirendelésekkel, új állások szervezésével; holott az egész intézményt újra kellene szervezni, szakavatott emberekkel, kisebb kerületekkel és a nemzetiségek között kissé intenzívebb hatáskörrel.

Dr. Vályi Gábor kolozsvári egyetemi tanár, az ottani theológiánál viselt főgondnoki állásáról lemondott.

Siketnémák vizsgája. A debreceni siketnémaintézetben mintegy 25—30 református növendék részesül vallásoktatásban. E szerencsétlen gyermekek vallásvizsgája e hó 8-án folyt le a hívek élénk érdeklődése mellett a Kossuth-utcai református templomban. Közülök ez évben hatan konfirmáltak is. A növendékeket Uray Sándor lelkész tanítja, kinek a siketnémák szakoktatásából külön képesítése is van. Vizsga végén a hívek 20 korona körül gyűjtöttek a szegény siketnémák taníttatása javára.

Országos változások a jogakadémiák terén. A nagyváradai jogakadémia hétfői évzáró ünnepén Horváthy Gyula dékán bejelentette, hogy a jogakadémiák terén országos változások történnek. A pozsonyi és debreceni akadémiák megszűnésével az egyedüli

nagyváradai katolikus királyi akadémiának juttatják a katolikus tőkét. Az akadémia három új tantervet kap s ennek megfelelőleg az intézetet kibővíti. Többek között a könyvtári rendezik, amely nyilvános jellegű lesz. A mensa academica létesítésére a király tizenkétezer koronát adományozott.

KÜLÖNFÉLÉK.

Te hozzád közelebb . . .

(Régi angol ének, melyet a „Titanic” borzalmas elsüllyedése alkalmával, 1912. április 14-én éjjel, a hajózenekar játszott.)

*Tehozzad közelebb, — mind közelebb!
E jelszó egyesít — Uram veled.
Karod bölcsen vezet — Tehozzad közelebb,
Mind közelebb.*

*Tehozzad közelebb — vigy szárnyadon,
Habár a test és vér — a porba von.
Óh örök szeretet — Hozzad mind közelebb
Vigy szárnyadon.*

*Tehozzad közelebb — vonj én Atyám,
Midőn örök napja — mosolyg reám.
Szívem el nem feled, — Tehozzad közelebb
Vonj én Atyám.*

*Tehozzad közelebb — óh halld imám!
Midőn vészes habok — támadnak rám,
Jöjj, mentsd meg hivedet — Tehozzad közelebb
Óh halld imám!*

*Tehozzad közelebb — mind közelebb!
E jelszó egyesít — Uram, Veled,
Ha sírom éltetem — Hozzad legközelebb
Vidd lelkem!*

Fordította: ZÁBRÁK DÉNES.

Főtiszteletű püspök úr útja. Egyszerre három útvonalról adhatunk hírt fáradhatatlan püspökünknek. Közvetlen a kerületi gyűlés után, e hó 8-án Hódmezővásárhelyre utazott s ott másnap canonica visitatiót tartott s egyben részt vett a Kálvineum javára rendezett hangversenyen. E hó 11-én már Bakonszegre utazott, a debreceni egyházmegyei közértekezletre. Mindkét helyen meleg szeretettel fogadták a püspököt. Mire e sorok napvilágot látnak, 16-ikára pedig Szeghalom várja és látja vendégül püspökünket, hol szintén Kálvineum-ünnepélyek lesznek. Az Úr adjon erőt neki, hogy erősítse mindenütt a gyöngéket s gyűjtögesse a szétszórt csontokat!

Komlóssy Miklós. a debreceni ősi Komlóssy-család egyik tagja, e hó 5-én, 70 éves korában elhunyt. Híres műtörténész és műkincsgyűjtő volt s igen érdekes szakkönyvtárt is hagyott hátra múzeum-szerű lakásában. Az elhunyt sok ideig Amerikában élt. Temetése nagy részvét mellett e hó 7-én ment végbe. Dicsőfi József lelkész mondott felette megható szép imát. A B. F. R. A.

Negyvenéves találkozó. Hajdu Zsigmond püspöki titkár szavára tizennégyen jelentek meg azok közül, akik ezelőtt 40 évvel a kollégiumban érettségi vizsgát tettek. A nagyobb részük már elhalt, mert 78-an voltak. Akik összejöttek, vig szívvel üdvözölték egymást, felkeresték a kollégiumot, felújították a jó emlékeket. Közöttük volt Szele György lelkész, Szilágyi Imre debreceni ügyvéd, Szabó Lajos és Horváth Imre postafőtisztek, Németh Sándor v. országgyűlési képviselő, dr. Sz. Nagy Kálmán orvos stb. — Öt év múlva újra egybegyűlnek.

Kitüntetés. Papp Károly beregrákosi jubiláns lelkészt a király, szolgálatai elismerésül, koronás arany érdemkereszttel tüntette ki. A jubileumról nemrég mi is megemlékeztünk.

Búcsú lakoma. főgymnasiumunk két érdemes tanára, H. Nagy Elek, majdnem 40 évi, Sinka Sándor 30 évi szolgálat után a folyó tanév végeztével nyugalomba vonul. Tanártársaik, több akadémi és tanítóképzőintézeti tanár s a főiskolai tisztviselők részvételével a távozók tiszteletére búcsúlakomát rendeztek június hó10-én a Debrecen és Hajduhadház határa közt fekvő Boeckay-kert csinos nyári mulatójában. A társaság a délutáni vonattal rándult ki s a késő esti órákban tért vissza. Igen sajnálták a jelenlevők, hogy Sinka Sándor betegsége miatt nem jelenhetett meg. Ám így is megemlékeztünk róla, méltatván a felköszöntők hosszú sorában az ő érdemeit a H. Nagy Elekével együtt. Karai Sándor mondta az első felköszöntőt s tartalmaz, gondolatokban gazdag beszédben búcsúzott régi kollegájától. H. Nagy Elek érzékeny szavakban köszönte meg a kollegiális szeretet őszinte megnyilatkozását s magát a volt kollegák jó emlékébe ajánlotta. Nagy József igazgató a tanítóképzőintézet részéről búcsúzott a távozótól. Dóczy Imre gymn. felügyelő kedélyes remniscenciáktól fűszerezett beszédet mondott, mellyel a különben is jó hangulatú társaság kedvét sokszorosán fokozta. Nagy Vilmos midőn a távozóktól búcsúzik, üdvözlí az érkezőket, a jelenlevő újonnan választott tanárokat, kik közül egyet — állítása szerint — a tanítóképző intézet növelt a gymnasiumnak. Ezt a

megjegyzést dr. Gulyás István nem hagyhatta szó nélkül, bebizonyítván a dolog ellenkező voltát. Így folyt a szórakozás, a változás és mulandóság vigasztalódása. El kell ismernünk a rendező Gulyás István dr. ügyességét, az ő buzgósága biztosította a minden irányú sikert és meglegedést. Az elismerés annál inkább kijár az ő részére, mert hiszen az esti bankettet megelőzőleg a harmincan felül levő társaság a nyári mulató szomszédságában levő nyaralójában, a híres Bocskay-kertben ő nyitotta meg a vendégek ellátását vendégszerető asztalánál. És most Isten veletek, kiérdemült kollegák. Legyen édes és számos a nyugalom esztendeje!

Máramarosban a gör. katolikusokból vedlett gör. keleti oláhok és ruthének erősen szervezkednek. Mint már jeleztük, a musza keze dolgozik a háttérben. Hogy ez csakugyan igaz, szomorú bizonyosság van reá. A múlt héten Oroszországból egy harang érkezett az izai ujdonsült gör. keleti egyház részére. A hatóság lefoglalta a harangot; de a bajon egyáltalán nincs segítve.

A „Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség” debreceni nyári konferenciája mindjobban közeledik. Ideje: június 29, július 7. Helye valószínűleg a Nagyerdőn felütendő sátoráborban lesz, melyhez 30 személyes lakósátrakat és egy 200 személyes gyűlési sátrat, továbbá tábort konyhát már felajánlott a debreceni katonai vezetés. A később megjelenendő programból most csak annyit, hogy lesznek előadás-sorozatok e tárgyakról: „Milyen felelősség nyugszik rajtunk hazánk jelenlegi bajaival szemben?” „A világ térképe a keresztyénség szempontjából”. Mit jelent nekünk Krisztus halála? „A lelki élet egészségtana”. Továbbá egyes előadások ily tárgyakról: „Hitelesek-e az evangéliumok?” „Nietzsche és Jézus”. „A történelmi materializmus”. „Az orvostudomány a nemi kérdéstről” stb. stb. — A délutáni órák szabadon maradnak kirándulások és játékok számára. *Jelentkezni* június 10-ig lehet a MEKDSz. titkári hivatalában (Budapest, IX., Ráday-u. 23., I., 1.). A jelentkezéskor befizetendő az 5 kor. részvételi díj is. A jelzett határidő után 10 kor. részvételi díjjal és csak korlátolt számban fogadhatók el jelentkezések. A résztvevők utazási kedvezményben részesülnek. Az ellátás költsége naponként legfeljebb 2 korona lesz. A gyűlésre meghívotnak a főiskolák hallgatóin kívül középiskolai tanulók, továbbá főiskolát végzett egyének is.

Kálvineum örökpersely. „Ismét van egy eszmém!” — mondja Pólya Lajos, eszmékben gazdag öreg lelkésztársunk. — „Minden templomban tegyünk ki egy örökös perselyt a Kálvineum számára. Én azt hiszem, minden persely behoz legkevesebb 5 koronát évenként. Az évi jövedelem lenne 11,125 korona”. Neki már van is ilyen perselye; a felirata ez: „Kál-

BUTOROK LEGOLCSÓBBAN **WEISZ GYULA**
BESZEREZHEŐK
ASZTALOS ÉS KÁRPITOSNÁL DEBRECZENBEN, SZÉCHENYI-UTCZA 19. :: TELEFON 918. SZ.

vineum". Adakozzunk a lelkészárvának. Jó eszme ; bár valósulna meg egyetemes határozattal !

Bakoss Tibor kiállítása Nagykőrösön. Főiskolánk tanítóképző-intézeti jeles tanára és festőművész a most elmúlt pünkösti szünidő alatt kollektív kiállítást rendezett szülővárosában, Nagykőrösön, a főgimnázium dísztermében. Húsz évi tanári és művészi működés után ugyanazon intézet hajlékában mutatta be fényes tehetségét, ahol középiskolai tanulmányait végezte, hogy művészi kifejlődését, kvalitásainak keretében a közönség elé tárja. A kiállított művek száma 130 darab, aquarell, ceruza- és tollrajz, olajfestmény, színezett rajz vegyesen. Valamennyi mű a művész legutóbbi három évi munkásságának eredménye, köztük sok olyan, mely a Műcsarnok és Nemzeti Szalon tárlatain általános elismerő kritikában részesült. A kiállítás anyagának magas színvonala már maga biztos garancia volt a sikerhez, melyet teljessé tett Nagykőrös város lelkes közönségének impozáns módon nyilvánult műpártolása és állandó érdeklődése. Látogatók, köztük iskolai növendékek is, nemcsak Nagykőrösről, hanem Kecskemétről is nagy számmal voltak. A kiállított műveknek több, mint egyharmada elkelt és a művásárlók között érdemes megemlíteni B. Tóth Ferenc uram nevét, ki a vagyonos magyar gazdaközönség soraiban ilyen módon talán mint legelső mutatja meglepő példáját a művészet iránt feltámadt érdeklődésének. A kiállítás megnyitásakor a művészt, mint a nagykőrösi főgimnázium egykori növendékét és jeles tanárát dr. Kovács Lajos igazgató mutatta be megható szavakkal a nagyszámú közönségnek ; azután Kökény József egyházi főgondnok megnyitó beszédet tartott. Az ünnepély fényét nagyban emelte az a körülmény, hogy dr. Mitrovics Gyula és dr. Papp Károly, a debreceni bölcsészeti akadémia kiváló tanárai művészi tárgyú értekezést tartottak. Az ünnepélyt 100 terítékes, hangulatteljes bankett zárta be, melyet Nagykőrös város előkelő közönsége a művész és a debreceni tudós tanárok tiszteletére rendezett.

Az úrvacsorai közös-kehelyről ír érdekes cikket a „Lelkészegyesület” legutóbbi számában ifj. Fazekas Sándor lelkész s arra a konkluzióra jut, hogy apró, egyforma kis kelyheket is kellene alkalmazni azok részére, akiket a közös-kehely használata visszatart az úri szent vacsorától. Hát, hiszen ezt is meg lehetne próbálni, hogy ne legyen kifogás, illetve simuljon el ez a kifogás is ; de azt hisszük, nem itt a baj. Nem az ajkak finnyáságáról, hanem inkább a lélek kevélységéről lehetne e tárgynál beszélni...

Beszüntetett legáció. Ezt a szomorú példát Kolozsvár városa szolgáltatta, hol eddig minden ünnepen három ottani teológus részesült a legáció kedvezményében. Most a legációt Kolozsvár beszüntette s a szegény diákoknak szánt pénzből (évi 360 K) templom berendezési alapot létesítenek.

Templomszentelés Dombrádon. A dombrádi egyház újonnan épített templomát e hó 23-án szentelik fel. A kiadott meghívó szerint az egyházkerületi elnökséget kísérelével s a Debrecen felől jövő vendégekkel külön vonat viszi reggel 9 órára Dembrádra, hol az állomásonál a vármegye, a templomnál az egyház küldöttsége üdvözli a püspököt és főgondnokot. Délelőtt 10 órakor kezdődik az istentisztelet, melyen a felszentelő imát püspök úr, az alkalmi beszédet Osváth Pál döghei lelkész mondja. Közben szereplni fog a „felsőszabolcsi lelkészek énekkara”. Úrvacsorát osztanak Porzsolt Ádám és ifj. Görömbey Péter lelkészek. Esket Ormós István, keresztel Veress Károly, záró-imát mond Vass Mihály esperes. Az új templomban be nem fért híveknek a régi templomban S. Nagy Antal lelkész prédikál. — Istenitisztelet után tisztelgések, délben bankett, este hangverseny és táncmulatság. A hangverseny programja ez : 1. „Magyar dal”. Dr. Angyal Armandtól. Éneklő a debreceni református főiskolai énekkar. 2. Komoly szavaltat. Tartja Németh Károly hittanhallgató. 3. Árpád sirja. Révfy Gézáttól. Éneklő a debreceni református főiskolai énekkar. 4. Monológ. Előadja Klainik Juliánna k. a. 5. „Dal repülj...” Éneklő a dombrádi énekkar. 6. Felolvasás. Tartja Bányai Lajos hittanhallgató. 7. Finn dalok. Páciustól. Éneklő a debreceni református főiskolai énekkar : a) A haza ; b) A kincsem. 8. Vigaszavaltat. Tartja Hörömpő Dezső hittanhallgató. 9. Eredeti népdal-egyveleg. Zeleméri—Mácsaitól. Éneklő a debreceni református főiskolai énekkar. — A lelkészi hivatal meghívót készséggel küld s részvételi jelentkezéseket június 15-ig elfogad.

Gyülekezeti tartaléktőke. A szalmári református egyháztanács legutóbbi ülésén egyhangúlag elhatározta, hogy az évenként begyűlő perselypénzt ezentúl nem fordítja az egyház kiadásainak fedezésére, hanem teljes összegében most kezdődő gyülekezeti tartalék-tőkájéhez csatolja évről-évre. Hisszük, hogy más gyülekezeteink is követik a jó példát. Ha a hívek értesülnek arról, hogy milyen fontos célra fordítják ezentúl a perselybe tett filléreiket, bizonyára megnövekedik az ilyen gyülekezetekben az évi perselypénz.

Öllőzés. A Tanítók Lapja (a magyar református tanítók orsz. egyesületének hivatalos közlönye) szerkesztője tollából, a pünkösti vezércikkből ide iktatjuk ezt a pár sorocskát : „A szent hajdankorban megjelent Szentlélek csodatevő hatásáról a biblia elragadtatással ír. Történt legyen bármiként, annyi kétségtelennek látszik, hogy ehhez a történelmi vagy költői eseményekhez fűződik a tanítványok apostoli munkásságának kezdete stb.”. — Nem tudjuk, hogy a tanítóság vallásos felfogását hogyan érintik ezek a szavak ; de nekünk határozottan rosszul esnek. Mert ha olyan valaki bírálja és lebírálja a biblia történelmi vonatkozású feljegyzéseit, aki azzal szakszerűen foglalkozik : azt csak elviselhetjük. De csak azért, hogy

szavaink áhitatot s biblia iránti respektust ne látassanak kifejezni, így szólani helytelen. De nem akarjuk, hogy az a vád érjen, hogy kifeszített könyökkel járunk és kelünk, ezért nem folytatjuk. Kövesse példánkat a T. L. is.

Ajándék orgona. Marosfelfau (Maros-Torda m.) református egyház a templomában felállítandó új, diszes orgona készítésével Ország Sándor és fia Rákospalota-újfalu orgona- és harmoniumgyáros céget bízta meg. Az orgonát Zilahi Éltető Albert és neje ajándékkal adják az egyháznak. Ezen nemes tett önmagát dícséri.

A lelkészi állás problémái. Dr. Veress István diószegi lelkész mai negyedik cikkben fejtegeti azokat a követelményeket, amiket a lelkészi pályára lépőktől ma megkövetelhetünk. Cikksorozatára, melyet még folytatni fog, ismételten felhívjuk olvasóink figyelmét.

Az iskolai esztendő vége. Hétfőn délelőtt 10 órakor folyt le a kollégiumbeli tanintézetek ünnepélyes évzáró istenisztelete a Nagytemplomban. A szokásos hálaadó imádságot Csiky Lajos theol. tanár mondta. Templom után a díszterembe ment át a nagyszámú közönség, akiknek soraiban ott voltak a kerület elnökei, a város és az egyház képviselői is. A megjelenteket a lelépő akadémiai igazgató üdvözölte, egyúttal pedig beszámolt az elmúlt iskolai évről, mely gazdag volt nagy eseményekben. A tanárok fáradozását és érdemeit nagy közvetlenséggel előadott szép beszédben főtiszteletű püspök úr méltatta. A debreceni református egyház részéről nagyt. Szele György úr szólott, a város részéről pedig K. Tóth Mihály városi tanácsos beszélt. Itt említjük meg, hogy a jövő évi igazgatóvá nagytiszteletű dr. Lencz Géza választatott. Dékánok lesznek: Csiky Lajos (theol.), dr. Jászi Viktor (jog) és dr. Mitrovics Gyula (böles.)

Rövid hírek. A pápa az ünnepek redukálására vonatkozó üdvös rendeletét Németországban, Hollandiában, Belgiumban, Angliában és Magyarországon felfüggesztette.

Női lyceumot akar létesíteni egy törekvő társaság, melynek célja a nők tudományos és gyakorlati képzése, függetlenül a kenyérkeresettől s így a diplomaszerezéstől is.

A Vatikán megvette a szomszédjában levő régi pénzverdét s ott új conclavét épített. A Vatikán terjeszkedik!

Vilmos császár a Keleti-tenger partján szegény munkások gyermekei részére 7—800 személyes fürdőtelepet létesített.

Egy weimari könyvkiadó antiszemita almanachot ad ki.

A belügyminiszter a községi jegyzők fiai részére jövőre internátust létesít.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.

Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

Pályázat

a hajduböszörményi református Boeckay-főgimnáziumban az 1912—13. iskolai év elején betöltendő latin-görög rendes tanári állásra.

Pályázhatnak olyan protestáns, első sorban református vallású férfiak, kiknek a latin és görög nyelvből középiskolai tanári oklevelük van. A javadalmazás évi 2400 korona törzsfizetés, mely üresedés esetén 2800, 3200, 3600 koronára emelkedik, továbbá az államtól a református középiskolák részére biztosított fizetésekiegészítés és az e főgimnáziumnál eltöltött szolgálatot számítva ötévenként öt ízben 200—200 korona korpótlék. Más gimnáziumoknál eltöltött szolgálati időt az igazgatótanács a korpótlék megállapításánál tekintetbe vehet. A lakáspénz 600 kor. Okleveles pályázó hiányában a tanszék helyettes tanárral töltetik be, ki 1600 korona évi díjazásban részesül.

A megválasztott tanár az 1894. évi XXVII. törvénycikkkel létesített nyugdíjintézetnek kötelezett tagja lesz. A nyugdíjba beszámított fizetés 5%-át a főgimnázium pénztára fizeli.

A pályázók a főgimnázium igazgatótanácsához címzett folyamodványukat, melyhez keresztleveleket, továbbá család állapotukat, hadkötelezettségi viszonyukat, egészséges voltukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, eddigi szolgálatukat bizonyító és nős pályázók részéről feleségük protestáns vallását igazoló okmányok csatolandók, folyó évi július 6-ig a főgimnáziumi igazgatósághoz nyújtsák be. Az állást 1912 szeptember 1-én kell elfoglalni.

Kelt a hajduböszörményi református Boeckay-főgimnázium igazgatótanácsának 1912 június hó 13-án tartott üléséből.

Kálmán Lajos,
főgondnok, ig. tanács elnök.

Cs. és kir. szab. Amerikai Cottage-szivológrendszer

Harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X. Delej-utca 25. szám.

(Tisztviselőtelep.)

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Részletfizetésre 8 K-tól feljebb.

Tanerőknek s lelkészeknek külön

:: százalékedmény ::

Pedálos harmóniumok mindkét rendszer

szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére s mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasutállomásig.

Kérjen árjegyzéket pianók és pianínókról.

Pályázati hirdetés.

az *öcsödi* református egyház újonnan szervezett *bábocka-pusztai* I—VI. osztályú vegyes iskola-tanítóságra.

Évi javadalom 1000, azaz egyezer korona, melyből 800 korona államsegély, 200 korona pedig az egyházi pénztárból fizettetik évnegyedként előleges részletekben.

Törvényszerű új szabadlakás, kerttel és melléképületekkel s 800 négyszögöl szántó föld használatával.

Köteleesség. A növendékeknek egyházkerületi tanterv szerinti tanítása, ismétlő iskola vezetése.

Pályázhatnak okleveles ref. vallású férfitanítók.

Pályázati határidő: 1912 július hó 12.

Az állás folyó évi szeptember hó 15-én elfoglalandó.

A megválasztottnak útiköltségül 16 koronát ad az egyház.

Kellőleg felszerelt kérvények alulírott lelkészhez küldendők.

Öcsöd (Békés m.), 1912 június 10.

Csapó Péter,
ref. lelkész.

Pályázati hirdetmény,

Kántorul pályázhatnak református egyház-
községünkhöz július 5-ig tanítói, vagy zene-
iskolai oklevéllel bíró, kutóbbiak egyházi ének-
ből, vallástanból, módszertanukból pótvizs-
gázási kötelezettséggel. Keresztlevél, orvosi bi-
zonyítvány csatolandó. Próbaéneklésre, orgo-
názásra július tizenegyedikén délelőtt tíz órára
megjelenők közül választás eszközölthetik
azonnal, nem kellő eredmény esetére egyház-
tanács fentartja jogát javadalomemeléssel pá-
lyázathirdetésre. Jelentkezők részére igyek-
szünk szállásról gondoskodni, távolról jövőknek
útiköltségükből megtéríteni.

Díjlevélváltóztatás folyamatban. Javada-
lma ezernyolcszáz korona készpénz stóla-
k nélkül, kétszobás lakás, előszobával, minden
mellékhelyiséggel, pincével, kerttel; ha úgy
megegerősítést nem nyer, akkor ezerkétszáz ko-
rona törzsfizetés, hatszáz koronára garantiro-
zott stóla-jövedelem a körülírt lakással.

Köteleességek: istentiszteleti, temetési szol-
gálatok végzése, templomi, más vallásos össze-
jöveteleknél, szeretet-egyletben, ifjúsági egy-
letben segédkezés; akadályozott tanítók, tanító-
nők helyettesítése, V—VI. fi- és leányosztá-

lyoknál énektanítás és évi hatvan koronáért
legátus ellátás három ünnepen. Működéskezdet
szeptember elsején.

Kötelezett tagja a lelkészi nyugdíj-gyám-
intézetnek. Haladókat zongoraórákon vezetni
képesek huszonhatezer lakosú városunkban
nagy mellékjövedelmet szerezhetnek. Helyben
polgári fi- és leányiskola, vasútállomás fővo-
nalon.

Törökszentmiklós, 1912 június 7.

Kutas Bálint,
ref. lelkész, elnök.

Pályázat tanári állásra.

A *szatmárnémeti református főgimnáziumban*
1912 szeptember hónap 1-re betöltendő *rendes*
tanári állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak oly *református vallású taná-
rok*, kiknek *mennyiséglan* és *természettanból* kö-
zépiskolai tanári oklevelük van s legalább egy
évi középiskolai vagy ezzel egyenlő tanintézet-
ben eltöltött gyakorlatot tudnak felmutatni.

A *rendes tanár javadalma* évi 2400 kor.
törzsfizetés, mely az intézeti tanárok között a
szolgálati időre vonatkozó idősebség sorrend-
jében 2800, 3200 koronára emelkedhetik; az
államtól a református tanárok részére biztosított
fizetéskiegészítés, öt ízben 200—200 korona
korpótlék, lakáspénz az Egyházi Törvények
értelmében a mindenkor élvezett törzsfizetések
(hozzáértve az állami fizetéskiegészítést is) egy
negyedrésze.

Ez állásra az állammal kötött szerződés
értelmében a nm. magy. kir. vallás- és köz-
oktatásügyi miniszter úr nevez ki tanárt a
pályázók közül. A kinevezett tanár az 1894. évi
XXVII. t.-cikkkel létesített országos tanári nyug-
díjintézetnek kötelezett tagja.

Az állás 1912. évi szeptember hónap 1-én
foglalandó el.

A pályázók a nagyméltóságú m. kir. vallás-
és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézett fo-
lyamodványaikat, melyhez az életkort, vallást,
családi állapotot, hadkötelezettséget, egészségi
állapotot, végzett tanulmányokat, képesítést,
nyelvismeretet, eddigi szolgálatot bizonyító,
nős pályázók részéről a feleség protestáns voltát
igazoló okiratok csatolandók, a *szatmárnémeti*
református főgimnázium igazgatóságához nyújtsák
be 1912 évi június hónap 25-ik napjáig.

Szatmár-Németi, 1912 június 9-én.

Kölessey János sk.,
igazgató tanácsi elnök.

Pályázat.

A hevesnagykunsági egyházmegyébe bekebelezett *mezőtúri* egyházközségnek halálózás által megüresedett, úgynevezett alsórészi lelkészi állásra pályázat hirdették.

Javadalom: készpénz: 184·80 korona; terménymegváltás 960 korona; 6 öl tűzifa, két tehén járás, 88 ¹²²²/₁₆₀₀ katasztrális hold föld, amelynek adóját az egyház fizeti és amelyért jelenleg 3200 kor. haszonbér fizetetik. Keresztelési és esketési stóla megváltása: 600 korona; a temetési stóla egyházkerületileg megállapítva. Hivatalos értékelés 4622 kor. 82 fill. a természetbeli lakáson kívül.

Minthogy az Egyh. Törv. II. t.-c. 75. §-ának két utolsó sorában biztosított „szerzett jog” a néh. Gergely Antal özvegyére nézve is fennáll: az utódot 1912 szept. 1-től 1913 szept. 1-ig a stólán, stólaváltságon és lakáson kívüli jöve-

delemnek fele illeti meg; teljes fizetésének élvezetébe csak 1913 szept. 1-én lép. Ennélfogva a megválasztandó lelkészre bízatik, hogy a félfizetés birtokában 1912 vagy 1913. évi szeptember 1-én foglalja el hivatalát.

A megválasztandó lelkész tartozik elődjének 850 koronát tanya és fürdőszoba megváltása címén megtéríteni. A kert, vályog, továbbá a villanyos berendezés (csillárok, lámpák, égők) méltányos becslés útján szintén megváltandók.

A pályázati kérvények — az Egyh. Törv. II. t.-c. 16. §. utolsó bekezdésében követelt felszereléssel folyó 1912 június 30. (haminca-dik) napjáig Győri Lajos espereshez küldendők be, — Kenderesre (Jásznagykunszolonok megye).

Debrecen, 1912 május 28.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

MANDEL LIPÓT DEBRECZEN.

THE VERA

American Shoe

Kérje
képes ár-
jegyzékem.

Elsőrendű
cipők raktára.

Bevéselt
szabott áruk.

Nagy választék.

Helyi
és vidéki
Telefon
352.

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.